

ගිහි වතක සිට නිවන් දකින්නේ කෙසේද?

වහරක අභයරතනාලංකාර හිමිපාණන් විසින් දේශිත

සැඟවුණු දහම් කරුණු ඇසුරින්

www.aaryadharm.org

<http://www.helabodhupiyuma.net/>

www.waharaka.com

ඔවා දෙනු පරහට තමා සම්මතෙහි පිහිටා සිට

සියවස් ගණනාවකට පෙර සැඟව ගිය නිමල බොදු මඟ යළි පුබුදුවමින්,

මෙම දහම් කරුණු ඔබ වෙත රැගෙන එන්නේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුදැන වදාළ

අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය, නිරුක්තිපටි සූත්‍රය සහ අරණවිභංග සූත්‍රය යන සූත්‍රාන්තයන්ට අනුව

දහම් පදවල සැඟවුණු දහම් අරුත් මතු කරන පද නිරුක්ති සහ

අතීතය, වර්තමානය, අනාගතය හඟවන තුන්කල් නිරුක්ති සහිත ව්‍යවහාර ශබ්ද

නිරුක්ති ක්‍රමවේදය අනුව මිස, උන්වහන්සේ අනුමත නොකළ ලිඛිත භාෂා ඊති සහිත

බමුණන්ගේ ත්‍රිවේද නිරුක්ති මත නොවන බව සලකන්න

මදක් විවේකීව සිතන්න - සියල්ල අනිත්‍යයි යන්න ධර්මානුකූලද ?

"රූපං ජීරති මච්ඡානං - නාම ගොත්තං නජීරති...."

රූපය දිරනවා, මැරෙනවා, නාම ගෝත්‍ර දිරන්නේ නෑ. මේ තමයි බුද්ධ දේශනාව. නාම ගෝත්‍ර යනු මතක සටහන් යන්නයි. සියල්ල අනිත්‍යයි, වෙනස් වෙනවා කියන කොට නාම ගෝත්‍රත් සියල්ල කියන ගොඩට අයිතියි. නමුත් බුද්ධ දේශනාව අනුව නාම ගෝත්‍ර දිරන්නේ නෑ. එහෙනම් සියල්ල අනිත්‍යයි, වෙනස් වෙනවා කිව්වොත් බුද්ධ දේශනාවට පටහැනියි. සාරා අසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂ්‍යකට පෙර, සුමේධ තාපස වෙලා ඉඳල නියත විවරණ ලබපු හැටි ඒ ආකාරයෙන්ම දැක්කේ නාම ගෝත්‍ර නොදිරපු නිසයි.

මේ සටහන් නොදිරන නිසාමයි බුද්ධාදී අභිඤ්ඤා ලාභීන් හට නාම ගෝත්‍ර කියවීමෙන් ඕනෑම කෙනෙකුගේ අතීතය පිළිබඳව ඕනෑම විස්තරයක් බලාගන්නත් කියන්නත් පුළුවන් වන්නේ. මේ නාම ගෝත්‍ර ජීවිතය පවත්වාගෙන යන්න කොච්චර දුරට අවශ්‍ය වෙනවද? අපි ඇඳුම් අඳිනවා. "මේ මගේ ඇඳුම" කියල අපි ඒක හඳුනා ගන්නේ, මීට පෙර ඒක දැකල තිබුණු මතක සටහන් නොවෙනස්ව තියෙන නිසයි. මතක සටහන්(නාම ගෝත්‍ර) වෙනස් වෙලා(අනිත්‍ය වෙලා)තිබුණ නම් ඒ ඇඳුම සහ මතක සටහන එකිනෙකට ගැලපෙන්නේ නෑ. එහෙම වුනොත් අපි ඇසුරු කරන කිසිවක් හෝ කිසිවෙක් නැවත හඳුනාගන්න ලැබෙන්නේ නෑ. එහෙම නම් මේ ජීවිතය පවත්වාගෙන යන්න අවශ්‍ය වතුර උගුරක් බොන්නවත් පුළුවන් වෙන්නෙ නෑ.

දැන් අපි නාම ගෝත්‍ර හටගන්නා ආකාරය බලමු. යම් සිතිවිල්ලක් මොළය හරහා යන සෑම අවස්ථාවකදීම මොළය ආශ්‍රිතව යම් ශක්ති විශේෂයක් ජනිත වෙනවා. ඒ තමයි විඤ්ඤාණ ශක්තිය. මේ විඤ්ඤාණ ශක්තිය ආධාර කරගනිමින් ශරීර අභ්‍යන්තරයේ ශුද්ධාඡ්ඨක නම් වූ ශක්ති පුංච ගොඩනැගෙනවා. මෙසේ ගොඩනැගෙන ශුද්ධාඡ්ඨක වලින් කොටසක් ශරීරයේ අභ්‍යන්තර ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු සඳහා යොදාගැනෙන අතර තවත් කොටසක් ශරීරයෙන් භාහිර ලෝකයට නිකුත් වෙනවා. භාහිර ලෝකයට මෙසේ විහිදෙන ශුද්ධාඡ්ඨක වල ඒවා නිපදවීමට ආධාර වූ විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවය, ගතිගුණ හා මතක සටහන් ගැබ්වෙලා තියෙනවා. මෙසේ ශරීරයෙන් ශක්තිය පිටවීම අති මහත් වූ වේගයකින් සිදුවෙනවා. මෙසේ පිටවන ශුද්ධාඡ්ඨක සත්ත්වයාගේ භවය හා සම්බන්ධ විඤ්ඤාණ තලය නමැති ශක්ති තලයේ(නාම ලෝකයේ) ගැටීමෙන් ඒ තලය ආශ්‍රිතව නාම ගෝත්‍ර නමැති සටහන් ජනිත කරනවා. විඤ්ඤාණ තලය හෙවත් නාම ලෝකය පිළිබඳව දීඝ නිකාය (1) 538 පිටුවේ එන කේවට්ට සූත්‍රයේ සඳහන් " විඤ්ඤාණං අනිදස්සනං අනාත්තං සබ්බතෝ පභං....." ආදී වශයෙන් විස්තර කරල තියෙනවා. මේ සටහන් තුළ අදාල ශුද්ධාඡ්ඨක වල ගති ලක්‍ෂණමයි තියෙන්නේ. එක් එක් පුද්ගලයාට ආවේණික වූ ඒ පුද්ගලයාටම විශේෂ වූ නාම ගෝත්‍රයක් තියෙනවා.

දැන් අපි යමක් මතක් කරන්නේ කොහොමද කියල හොයල බලමු. මතකය කියන්නේ අප විසින් විශ්වයට නිකුත් කරන තරංග විශේෂයක්. ඒ තරංග ආපසු තමා වෙතම අරමුණු වශයෙන් ඇවිත් තමාගේ මනෝන්ද්‍රියට ගැටෙනවා. ඒ අරමුණු මගින් සත්ත්වයා මෙහෙයවනවා. සත්ත්වයාගේ ගති ලක්‍ෂණ තීරණය වෙන්නේ මෙසේ තමා විසින්ම විශ්වයට එනම්, නාම ලෝකයට එකතු කරන ලද ශක්තිය විසින්මයි. මෙය කර්ම ශක්තිය ලෙසින් තේරුම් ගන්න ඕන. මේ අනුව බලන කොට අපේ මනෝන්ද්‍රියට විශේෂ හැකියාවන් දෙකක් තියෙනවා.

1. තමාගේ සිතිවිලිවලට අනුකූල වන්නා වූ ශක්තියක් විශ්වයට එකතු කිරීම
2. එසේ නිකුත් කළ ශක්තිය අවශ්‍ය විටෙක ආපසු ග්‍රහණය කරමින් ඒ සටහන්වල ඇති දෑ මතක් කිරීම.

ඒ වගේම මනසට සියල්ල අරමුණු කරන්න පුළුවන් බලයක්ද තියෙනවා. ප්‍රගුණ කරගත් තරමට මේවා බලන්න පුළුවන්. උපරිම ප්‍රගුණත්වය තියෙන බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඥානය සියල්ල අරමුණු කරනවා.

පරිගණකයක් භාවිතා කරමින් අන්තර් ජාලයේ ඇති යම් තොරතුරක් අපි ලබා ගන්නා ආකාරය ගැන හිතන්න. අපි මතක සටහන් ආවර්ජනය කරන්නේ ආසන්න වශයෙන් මේ ආකාරයටයි. සරලව කිව්වොත් අපේ මනස විශ්වයට මතක සටහන් එකතු කරන ට්‍රාන්ස්මිටරයක් ලෙස ක්‍රියා කරනවා. ඒ වගේම විශ්වයේ ඇති තමාට අදාල වූ සටහන් ආපසු අවශ්‍ය විටෙක ලබා ගන්නා රිසිවරයක් වශයෙනුත් ක්‍රියා කරනවා.

මතක සටහන් හෙවත් නාම ගෝත්‍ර නොදිරුවත් ඇසුරු කර ලබන්න සාරත්වයක් නැති නිසා අනත්ත(අනාථ) බව හෙවත් "සබ්බේ ධම්මා අනත්ථාති" යනු බුද්ධ දේශනාවයි.

ගිහි වතක ඉදගෙන, අපේ කටයුතුත් කරදරයක් නැතුව කරගෙන, හැකි ඉක්මනින්, අප්‍රමාදව නිවන් දකින්න කියෙන හරි මඟ මොකක්ද?

නිවන් දැකීමට පැවිදි වෙන්නම අවශ්‍ය නෑ. ගිහිවතේ ඉදන් ඕන තරම් නිවන් අවබෝධ කරල කියෙනව. තමන් ගෙ අඹු සෑමී ජීවිත ගත කරල කියෙනව. පවුල් ජීවිත ගත කරල කියෙනව. එහෙමත් ඉදල අනාගාමී ඵලයට පත්වෙලත් ඉදල අන්තිමට අරිහත්වයට පත්වෙලත් කෙළවර කරල කියෙනව. බුද්ධ ශාසනේ එහෙම පෙන්නල කියෙනව. අපිට කොහොමහරි හරියාකාරවම නිවන් මග පැහැදිලිව කියෙන්නයි ඕනෙ.

අපි බැලුවොත් අද නානාප්‍රකාර ක්‍රම නිවන් මඟ හැටියට වඩනව. අපේ ස්වාමීන් වහන්සේලත් ඕන තරම් වඩනව. නමුත් උන්වහන්සේලගෙන් හරි යථාර්ථයෙන්ම අවංකවම ඇහුවොත් එහෙම මාර්ගඵල අවබෝධයක් හෝ ධ්‍යාන ලැබීමකට හේතු ක්‍රමයක් අහුවෙලා තියෙනවද? කියල, අපි තව බලාපොරොත්තු වෙනව. තව වඩනව. එක්කො ඒ වගේ උත්තරයක් දෙනව. එහෙම නැත්නම් සමහර කෙනෙක් සමහර වෙලාවට අපි ලබල කියෙන්නෙ කියල නොයෙක් තර්කවාදන් ඉදිරිපත් කරනව. නමුත් අපි ඇහුවොත් එහෙම “හොඳයි ඒකෙදි රාගය, ද්වේෂය, මෝහය යම් තරමකට දුරු වෙලා තියෙන බවට සහතිකද?” කියල, ඒකට නම් උත්තරයක් එන්නෙ නෑ. එක්කො වරිත ලක්ෂණය බලනකොට සුළු දේටත් කීපෙනව. ගැටෙනව. ඇලීම් සහගත බවත් හුභාක් වැඩියි. ඉතින් ඇලීමයි ගැටීමයි යම් තැනක තියෙනව නම් මුළාවත් එතන. ඒ නිසා අපිට බාහිරින් මොනව හරි දැනගත්ත පලියට එකපාරට නිගමනයක් කරන්න බෑ එහෙම ඵලයක් ලැබුවද කියල.

ඵලයක් ලැබුව නම් තමන්ටම ඇලීම ගින්නක් හැටියට, ගැටීම ගින්නක් හැටියට, මුළාව ගින්නක් හැටියට වැටහිල කියෙන්න ඕනෙ. ඇලීම ගින්නක් හැටියට වටහ ගත්ත නම් හරියට හරි. ඒක තමයි ප්‍රධානම තැන. මොකද ගැටීමට මුල ඇලීම. ඇලීම යම් තැනක නැත්නම් ගැටෙන්න දේකුත් නෑ, එහෙනම් මුළාවෙන්න දේකුත් නෑ. එහෙනම් පළමුව අපි එකක් කරගන්න ඕනෙ, ඇලීම දුරු කරගන්න ක්‍රමයක් හොයාගන්න ඕනෙ, අපේ භාෂාවෙන් කියනව නම්. ඇලීම දුරු කරගන්න පුළුවන් නම් යම් ක්‍රමයක් තුළින්, අන්න ඒ ක්‍රමය අපි දැනගත්ත දාට අපිට පුළුවන් කම ලැබෙනව ඒ ටික කරගන්න. හැබැයි අපේ මේ බුද්ධ ශාසනේ ඇලීම දුරු කරගෙන තියෙන්නෙ, ප්‍රතිපත්ති පුරුණවයි කියල හිටත් ඔය වත පුරල නෙමෙයි. සිල්වතක පිහිටගෙන ඉදල විතරක් ඇලීම දුරු වෙලා නෑ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිය සමහර කට්ටිය එක්කො දාමරිකයො. බුදුරජාණන් වහන්සේව පපුව පලල මරල දානව, කකුල් දෙකෙන් අල්ලල ගහෙන් එහා පැත්තට වීසි කරනව කියල තමයි ආලවක යක්ෂය ඉදගත්තෙ. ආයි මේ සිල් අරන් ඉදගත්ත, සිල් සමාදන් වෙලා ඉදගත්ත එහෙම නෙමෙයි. අංගුලිමාල බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ල මහණ හිටපිය කියල ඉදගත්තෙ කඩුවත් උස්සගෙන ඇහිලීමාලෙ කරේ දාගෙන. නමුත් බණ පද කීපයක් අහනකොට මූලධර්මය තේරුම් ගත්ත. ඊට පස්සෙ සංවරත්වය ලැබුව.

එහෙනම් මේ ධර්මාවබෝධ කරගැනීමේදී අපට හොඳට පැහැදිලි කරුණක් තමයි, අපි සිල් වතක ඉදල ධර්ම අවබෝධ කළා නෙමෙයි. යම්කිසි මූලධර්මයක් අවබෝධ කරගත්ත. ඒ අවබෝධයත් එක්කල නැඟුණා සංවරටයේන සීලං කියන සීලය.

“යං සමාදානං තං වතං” යම් සමාදානයක් ඇද්ද ඒක වතකි. “සංවරටයේන සීලං” සංවරත්වයේ පිහිටීමක් ඇද්ද එය සීලයකි.

දැන් අද සිල් වත සීලය කරගෙන තියෙන්නෙ. සිල් සමාදන් වෙනව කියල වචනයක් අපේ තියෙනව. සිල් වත තමයි සමාදන් වෙන්නෙ. සිල් කියන එක සමාදන් වෙන එකක් නෙමෙයි. සිල් කියන එක පිහිටන එකක්. දැන් අපි හිතමුකො මෙහෙම දෙයක්. අපි යම්කිසි දෙයක් අප අතින් සිද්ධ වෙනකොට ඒක පාපයක්නම්, වරදක් නම්, ඒක සිද්ධ නොවෙන්න අපි යම්කිසි වැඩ පිළිවෙළක් හදාගන්නව වතක්. මම නම් ජීවිතේ ගියත් මෙන්න මේ වැරදියි කියල පෙන්නපු සම්මත කරපු මේ වරද කරන්නෑ. ඒකට කියනව වතක් කියල. ජීවිතේ නැති වුණත් සත්ත්ව ඝාතනය කරන්නෑ. හොරකම් කරන්නෑ. සුරාසුදු දුරාවාර කරන්නෑ. බොරු කියන්නෑ. මත්පැන් බොන්නෙ නෑ. අපි මේවගේ එක එක විදිහෙ නිගමන කරගන්නව.

අපි සත්තු මරන්නෙ හේතුවක් උඩ. ප්‍රාණඝාත කරන්නෙ හේතුවක් උඩ. හොරමැර වංචා කරන්නත් හේතුවක්

කියෙන ඕනෙ. සුරාසුදු දුරාවාර කරන්නෙන් මොනව හරි හේතුවක් උඩ. නැත්නම් කරන්න හේතුවක් නෑ. ඒ හේතුව අපිට ප්‍රිය මනාප නම්, ඒක ආශ්වාද ජනක නම්, ඒක වටිනව නම්, ඒ වටිනා දේ නිසානෙ අපි ඒක කරන්නෙ. යමක් නොවටිනව කියල දැනගත්ත දාට අපිට ඕනකමක් නැතොවු ඒක කරන්න? අපි ඔය සිල් වන රැකගෙන හික්මිලා කොච්චර හිටියත් ඒක තේරෙන්නෑ.

වටිනාකමක් කියෙනවද නැද්ද කියල දැනගන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා එක්තරා ධර්මයක්.

“අටියක්කරා තීනිපදා සම්බුද්ධෙන පකාශිතා”. අකුරු අටක් පද තුනක් බුදුවරයන් වහන්සේලා ප්‍රකාශ කලා.

“නහි සීල වතං භෝතු උප්පජ්ජාති තථාගතා” සිල් වතක් දෙන්න තථාගතයන් වහන්සේ ඉපදිලා නෑ.

“අටියක්කරා තීනිපදා සම්බුද්ධෙන පකාශිතා”. අකුරු අටක් පද තුනක් බුදුවරයන් වහන්සේලා ප්‍රකාශ කලා. මෙන්න කරපු දේ.

අපි යථාවබෝධය ලබාගත්ත නම් අන්න අර වටිනාකමක් කියෙනවයි කියන එක හිතීන් අහක්වෙලා යනවා. යථාවබෝධය ලබාගන්න ධර්මයක් දේශනා කලා. මෙන්න මේ ධර්මය හරියට ශ්‍රවණය කලා නම් එදාට අපි දැනගන්නව, අපි මේ වටිනවයි කියල හිතාගෙන ඉඳල කියෙන්නෙ කිසිම වටිනාකමක් නැති දේවල් වලට කියල. මෙන්න මේ අවබෝධය කවද හරි ආව නම් අපිට ඒ ධර්මය තුළින්, ඔය වටිනාකම බැහැල යනව. පළමු වටිනාකම බැහැල ගියදාට(සෝවාන්), ඒක වටිනවයි කියල හිතාගෙන කරපු තරමක් වැරදි ඔක්කොම ඉවරයි.

එහෙනම් සෝවාන් පුද්ගලය අත්හැරපු වැරදි ගාන ඇහුවොත් එහෙම, අපිට කියන්න අපේ කටවල් නෑ.

මොකද හේතුව?

සාමාන්‍ය ලෝකයා, නැත්නම් පෝතුන්ජනිත කියන පෘතග්ජන කියන පුද්ගලයා අප්‍රමාණව අසීමිතව මේ ලෝකෙ වටිනාකමක් හිතාගෙන ඉන්නව. එයාට සීමාවක් නෑ වටිනව කියන දේවල් වල. එහෙම ස්වභාවයක තමයි සාමාන්‍ය මනුස්සය ඉන්නෙ. කවද හරි මේ ධර්මාවබෝධය හරියට ලබාගත්තු දාට, එයාට අනේ මේ නොවටිනා දේකටනෙ වටිනව කියල හිතාගෙන මෙච්චරකල් හිටියෙ, කියන හැඟීම එනව. අන්න එයාට ධර්මාවබෝධය තුළින් එක්තරා මට්ටමක නොවටිනාකමක් වැටහිල එනව. අන්න ඒ වටිනාකම යම් තරමක් බැහැල ගියදාට ධර්මාවබෝධය තුළින්, අසීමිතව වටිනාකමක් තියනව කියල හිතාගෙන හිටපු ඒ කාලෙ ඉඳල තිබිව්ව යම් තරමක් බලාපොරොත්තු, කෙලෙස්, ඔක්කොම බිදිල යනව. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, මහ මුහුදට ඇඟිලි දෙකක් දාල වතුර ටිකක් උඩට අරගත්තහම ඇඟිලි දෙකේ ගැවෙන වතුර බිංදුව ටිතර ඇති සෝවාන් පුද්ගලයගෙන් ඉතුරු වෙන හරිය කියල. ගෙවෙන හරිය මේ මහ මුහුදේ ජලය ටිතර ඇති කියල.

එහෙනම් අපි කොහොම විග්‍රහ කරන්නද?

මේ මහපොළොවෙන් නිය පිටට පස් පොඩ්ඩක් අරගත්තොත්, වැලි පොඩ්ඩක් අරගත්තොත් සෝවාන් පුද්ගලයට තව ගෙවන්න කියෙන හරිය ඒ නියපිට කියෙන වැලි ටික ටිතර ඇති. පස් ටික ටිතර ඇති. ගෙච්චව හරිය මේ මහපොළොවෙ පස් ටික ටිතර ඇති. මෙහෙම උපමා පෙන්නල කියෙනව.

එහෙනම් එතකොට සෝවාන් පුද්ගලය කොච්චර ගෙවල කියෙන්න ඕනෙද?

එහෙනම් අපිට දැන් හිතාගන්න බෑ සෝවාන් පුද්ගලයත් මේ අඹුදරුවන් හදාගෙන ජීවත් වෙනව, ගෙවල් දොරවල් වල ජීවත් වෙනව, කාම ලෝකයෙ ජීවත් වෙනව කිව්වම. ඉතින් එයාගෙ ගෙච්චව එකක් අපිට පේන්නෑනෙ. බැලුවහම පේන්නෑ.

කුක්කුටම්භිත වැද්දගෙ බිරිඳ(මස් වැද්දෙක් එක්කල පැනල ගිය සිටු කුමරියක්) මහ කැලේ ඉඳල, දරුවො දහ දෙනෙකුත් හදාගෙන, අර මස් වැද්දට උදව් උපකාර කරගෙන ජීවත් වුණා.

ඒ කුක්කුටමිත්ත වැද්දගෙ බිරිඳ හත් අවුරුද්දෙන් සෝවාන් වෙච්ච කෙනෙක්. මහපොළොවෙ පස් තරම් ගෙවපු, නියපිට පස් තරම් ගෙවන්න තියෙන කෙනෙක්. එහෙනම් එච්චර ගෙවුණ නම් ඉතුරු ඔච්චර නම් ඒ ඉතුරු පොඩ්ඩෙන් අනිත් අයට එහෙම වෙනසක් පිටින් පේනවද? සිටු කුමරියක් මස් වැද්දෙක් එක්කල පැනල ගිහිල්ල කැල්ලට ගියා. එයා සෝවාන් වෙච්ච කෙනෙක්. එයා මහපොළොවෙ පස් තරම් ගෙවල, නිය පිට පස් තරම් තව ගෙවන්න ඉතුරු වෙලා තියෙන කෙනෙක් කියල කිව්වොත් එහෙම අපිට ඔප්පු කරන්න හේතු සාධක තියෙනවද?

එහෙනම් මේකයි කාරණය. අපි අල්ලගෙන තියෙන ඒවා අපේ තියෙන බලාපොරොත්තු ලෝකයට බැඳිල තියෙන බැඳීම් වලින්, අර මහ පොළොවෙ පස් තරම් තියෙන හරියක් අපිට පේන්නෙ නැති හරිය. අපිටම හිතාගන්න බැරි හරිය. කොච්චර අපි බැඳිලද ඉන්නෙ ලෝකයට කියල. මෙන්න මේ නිසයි අර අහක් වීමේ අංගය නොපෙන්න හරින්නෙ. අපිට හිතාගන්න බැරි හරියක් අහක් වුණා.

“ ඔයාල ආසද? මම නම් මොනවටවත් ආස කරන්නෑ”. එහෙම කියන කෙනාගෙ හොයල බැලුවොත් එහෙම ආසාවල් කොච්චර තියෙනවද බලාපොරොත්තු කොච්චර තියෙනවද මේ ලෝකෙ යමක් භුක්ති විඳින්න කියල, අප්‍රමාණව තියෙනව. නමුත් එයාට තේරෙන්නෑ එච්චර බලාපොරොත්තු ඇතුළුවද මම ඉන්නෙ?. ඔන්න ඕක තේරෙන්නෑ.

ආසාව කියන එක තව විඳිහකින් කියනව නම්, අපි මේ ලෝකෙ යමක් බලාපොරොත්තු වෙනව. මෙන්න මේ බලාපොරොත්තු වෙන ඒව අවිද්‍යා සහගත තෘෂ්ණා සහගත යම් තරමක් ඇද්ද, මෙන්න මේ ටික අපිව සසර ගමනට ගෙතියනව. අවිද්‍යාවෙන් තෘෂ්ණාවෙන් අපි ළඟ ඇතිවන යම්තාක් බලාපොරොත්තු ඇත්නම්, ඒව තමයි අපිව සසර ගමනට ගෙතියන මූලධර්මය. ඔන්න ඔය බලාපොරොත්තුව බිඳහැරුණු දාට, සසර ගමනට ඇදගෙන යන්න තිබිච්ච බලාපොරොත්තු නැත්නම් ආසාවන් ඉවරයි. ඇලීම ඉවරයි. මෙන්න මේ ටික අයිත් කරන්න ඕන හරිය.

දැන් නිවන බලාපොරොත්තු වෙන කෙනාට ඒ ටික අයිත් කරල බෑ. ඒක නිවනට හේතු වෙන හරිය. ලෝකය බලාපොරොත්තු වෙන කෙනාට තියෙනව ජන්දරාගයක්. ඒ ජන්දරාගයෙන් ලෝකය බලාපොරොත්තු වෙනව. ජන්ද ඉර්ධිපාදයෙන් නිවන බලාපොරොත්තු වෙනව. ඔය බලාපොරොත්තු තෝර ගන්න ඕනෙ. ජන්ද ඉර්ධිපාදය කියන්නෙ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම වලට අයිති එකක්. සතර ඉර්ධිපාද වලට අයිති එකක්. ඒක අවශ්‍යයි. ලෝකය බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ අවිද්‍යාවෙන් තෘෂ්ණාවෙන්. මෙන්න මේ වෙනස තෝර ගන්න ඕනෙ.

එහෙනම් ලෝකයට අයිති මොනවද?

ඇස ලෝකයට අයිතියි. කන ලෝකයට අයිතියි. දිව ලෝකයට අයිතියි. නාසය ලෝකයට අයිතියි. කය ලෝකයට අයිතියි. මන ලෝකයට අයිතියි.

එහෙනම් අපිට ඒව අවශ්‍ය මොකටද?

රූප බලන්න. ශබ්ද අහන්න. ගඳ සුවඳ දැන ගන්න. රහ දැන ගන්න. ස්පර්ශ දැනගන්න. ඔය දැන ගත්ත ඒව ගැන හිතන්න.

රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම(සිතට දැනෙන ඒවා) කියන ඔය කාරණා ටික බාහිර ලෝකයේ තියෙනව.

ඔය ටික භුක්ති විඳින්න අවශ්‍ය කරන ටික, ඇස, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මන අපි ළඟ තියෙනව ලෝකය භුක්ති විඳින්න.

මිය ටික හදාගත්තෙ ලෝක භුක්තිය අවශ්‍ය නිසා. බලාපොරොත්තුව නිසා කර්ම ශක්තියකින් නිපදවිවා. එහෙනම් ඇස, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මන කියන ඒවායෙන් රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, ධර්ම කියන මේ ලෝකෙ තියෙන ඒවා, ලොවත්ත අපි යම් තරමක් බලාපොරොත්තු වෙනවද, ඒ තාක්කල් ලෝකයෙන් නික්ම යන්න බෑ.

අපි කැමති වුණත් නැතත් මොන ආගමේ කිව්වත් ආගම නොකිව්වත් කෝකෙ කිව්වත්, ඇස කන දිව නාසය ශරීරය මන කියන මේවායෙන්, යම්තාක් කල් රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ ධර්ම බලාපොරොත්තු වෙනවද ඒක තමයි ලෝකෙ පැවැත්මට හේතුව. අවිද්‍යාව නිසා තෘෂ්ණාව නිසා බලාපොරොත්තු වෙනවනම් ඒවා හොඳයි කියල බලාපොරොත්තු වෙනවා. අපි ළඟ යම්තාක් තියෙන ඒ බලාපොරොත්තු කන්දරාව නිසා තමයි අපේ පැවැත්ම හැදෙන්නෙ, අවිද්‍යාවෙන් තෘෂ්ණාවෙන් බැඳ ගන්නව කියන්නෙ ඕකෙන්. ලෝකෙ බැඳෙන්නෙ ඕකෙන්.

මෙන්න මේ තියෙන බලාපොරොත්තු සමූහය කොච්චරද කියනවනම්, නෑ මම මොනවටවත් ආස නෑ කියන කෙනා බලන්න බලාපොරොත්තුවක් නැද්ද ඇහෙන්න? හොඳයි එක දෙයක් බැලුවට පස්සෙ දැන් ඇති කියල හිතෙනවද? අප්‍රමාණයි. කොච්චර බැලුවත් මදි. පොඩ්ඩක් සද්දයක් ඇහුනොත් ඒ පැත්ත බලනවා. මොකටද බලන්නෙ? ඒක මොකක්ද කියල දැනගන්න ආසයි. දැනගන්නට පස්සෙ, ඒක වැදගත් දෙයක්ද කියල හිටන් හොයා බලා වැදගත් දෙයක් නම් යළි යළි බලනවා. තව තවත් බලන්න ආස වෙනවා. රැස් කරගන්නත් ඕන. රැස් කරගන්නත් බලනවා. විඳින්නත් ඕන. විඳින්නත් බලනවා. ඉතින් මතු පතන්නත් හොඳ දෙයක්ද කියල ඒ පැත්තෙන් හොය හොයා හෝදිසි කරනවා. මෙන්න මේ විදිහට ලෝක සත්ත්වයා පතන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. රැස් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. විඳින්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. දැනගන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

මෙන්න අපිට අපේ කියල තේරුම් ගන්න පුළුවන් විදිහකින් අපි මේ බලාපොරොත්තු ඇති කර ගන්න ආකාරය. අපි ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ලෝකෙ ඇහැට ජෙන ඒවා, කනට ඇහෙන ඒවා, දිවට දැනෙන ඒවා, නාසයට දැනෙන ඒවා, කයට දැනෙන ඒවා, සිතට දැනෙන ඒවා යළි යළි ගොඩ නඟ නඟා අරගන්න ස්පර්ශ කරන්න විඳින්න. ඒ වේද්‍යාව භුක්තිය සඳහා අපි යම් තරමක් බලාපොරොත්තු තියා ඉන්නවනම් මෙන්න අපි පතනව කෙළවරක් නැතුව. මතු මතුත් මට ඕන. මතු මතුත් එහෙම ලබන්න ඇත්නම්! ඕන්න එක බලාපොරොත්තුවක්. ලැබුවට පස්සෙ අනේ මගෙ කියල මම කියල ගොඩ ගහගන්න ඇත්නම්! ඊළඟ බලාපොරොත්තුව. එතකොට රැස් කරගන්නව. එතකොට විඳිනව. විඳින්න ඕන නිසයි අර ගොඩ ගහගන්නෙ. ඒවායෙන් වින්දනය වෙනව. ඇහෙන්න මන වඩන රූප. කනෙන්න මන වඩන ශබ්ද. දිවට මන වඩන රස. නාසයට මන වඩන ගන්ධ. කයට මන වඩන පොට්ඨබ්බ(ස්පර්ශ). සිතට මන වඩන ධර්ම. මේවා වින්දනය කරන්න ආසයි, ඒක විදීමේ බලාපොරොත්තුව.

ඉතින් විදීමේ බලාපොරොත්තුවෙන් තවත් එහාට එකක් තියෙනව. අරක මොකක්ද? මේක මොකක්ද? කවුද ඒ? කොහෙද යන්න? මොනවද මේ? ප්‍රශ්නාර්ථයක් නඟ නඟා පර්යේෂණයක් කරන බලාපොරොත්තුව. ඕකට කියනවා දැනගැනීමේ බලාපොරොත්තුව. යම් දවසක ඕන්න මිය කියන බලාපොරොත්තු ඔක්කෝම නැති කරපු දාට අරිහත්වය. එදාට කෙලසන ධර්ම ඉවරයි.

එහෙනම් දැන් අපි දකින්න ඕන බලාපොරොත්තු යම් තරමක් යමකින් නැතිවෙනවද, මෙන්න මේ තරම තමයි අපේ නැතිවෙව්ව අත්හැරිව්ව කොටස. යම් තරමක් බලාපොරොත්තු අපිට තියෙනවද, ඒ අපිට ඉතුරු අයිත් කරගන්න තියෙන කොටස.

මෙන්න අපිට සිංහලෙන් බණ අහනව නම් තේරුම් කරන ක්‍රමය. දැන් මේක පාලි පද වලින් කියන්න ගියොත් එහෙම මෙහෙම තේරෙන්නෙ නෑ. ඕකයි කාරණය. අපිට තේරෙන අපේ භාෂාවෙන් කියනව නම් මිය විදිහට තේරුම් ගත්තහම හොඳට පැහැදිලිව තේරෙනව.

පස්සේ ඕක පාලියට දාල බැලුවත් ක්‍රමානුකූලවම යෙදිල තියෙනව. පෙළ දහමට අනුව බැලුවත් ඕක ක්‍රමානුකූලව යෙදිල තියෙනව.

මෙන්න මේ නිසා මේ ලෝකයේ යම් කෙනෙක් සෝතාපන්නයෙක් වුණ දාට එයාට පතන්න වටිනාකමක් මේ ලෝකෙ නෑ කියල දකිනවා. ඇහෙන්න රූප ජේනවා, බලනවා, විදිනවා, ඒකට අවශ්‍ය දේ රැස් කරනවා. හැබැයි මේවා තියාගන්න පුළුවන් දේවල් නෙමෙයි. මේව රැස් කරල තියාගන්න පුළුවන් වස්තූ නෙමෙයි. මේක මට සදාතනික සැනසීමක් දෙන වස්තුවකුත් නෙමෙයි, මේ ලස්සනට ජේන දේ. මේ මිහිරට ඇහෙන දේ මට සදා සැනසීම දෙන වස්තුවකුත් නෙමෙයි . ඒක දකිනවා. මේ සුගන්ධය, අපි ආඝ්‍රාණය කරන මිහිරි ගන්ධයක් ඇත්නම් මේකත් කවදාවත් මම බලාපොරොත්තු වෙන සැනසිල්ල සදාතනික සැනසීමට පත්වෙලා ඉන්න පුළුවන් වස්තුවක් නෙමෙයි. ලබන රසයක් ඇත්නම් මේකත් සදාතනික සැනසිල්ලක් දෙන වස්තුවක් නෙමෙයි. ලබන ස්පර්ශයක් ඇත්නම් ඒකත් සදාතනික සැනසිල්ලක් දෙන වස්තුවක් නෙමෙයි. එහෙනම් මට පත පතා ගන්න තරම් මේකෙ වටිනාකමක් නෑ. හැබැයි වටිනාකම ඉවරට බැස්සේ නෑ. ඔන්න බැහැපු හරිය. මෙබඳු ස්පර්ශ ඇති නමුත් මේ ස්පර්ශ සදාකාලිකව සදහටම තියෙන තැනකුත් නෑ. එහෙම ලබා ගෙන ඉන්න පුළුවන් දෙයකුත් නෙමෙයි කියල දකිනවා.

මේ විදිහට මූලික වශයෙන් මේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ කියන මේ පංච කාමයන් පිළිබඳව, ඒවා වටිනවා ඒවා සදාතනිකව තියාගෙන ඉන්න පුළුවන් වස්තු, හරයක් ඇති වස්තු කියන දෘෂ්ටිය(සත්කාය දෘෂ්ටිය) ඉස්සෙල්ලා දුරු වෙනව. දහම් දර්ශනය කිරීමෙන් ලබන්නාවූ මේ පහවීමට කියනවා “දස්සනේන පහාතඛ්ඛ”. දර්ශනයෙන් පහවෙලා යන හරිය. මෙන්න මේ ටික පහවෙලා ගියාට පස්සේ “භාවනාය පහාතඛ්ඛ” කියන භාවනාවෙන් කරන කොටස තියෙන්නේ ඊළඟට ඉතුරු ටික කරගන්න. දර්ශනයෙන් පහ කරන හරිය නොකරපු කෙනෙකුට භාවනාවෙන් පහ කරන හරිය පහ කරගන්න බෑ.

එහෙනම් දර්ශනයෙන් පහ කරන කොටස බණ අහල තේරුම් අරගෙන දහම් දර්ශනයෙන් පහ කරගෙන ඉන්න ඕනෙ. ඒක ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් කරන එකක්. භාවනා කරල සෝවාන් වෙනව කිව්වොත් එහෙම වෙන්න විදිහක් නෑ. ධර්මයේ පෙන්නල තියෙන විදිහට ධර්මයට ඔප්පු කරන්න බෑ.

පරතෝසෝශක ප්‍රත්‍යය, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය, කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත්තිය, යෝනිසෝ මනසිකාරය ආදී වශයෙන් සෝතාපන්න අංග හතරක් තියෙන්න ඕනෙ. ඒ එකක් නැතුව එහෙම සෝතාපන්න වෙන්න බෑ. කිව්වොත් එහෙම ධර්මයට ඔප්පු කරන්න බෑ. ධර්මාවබෝධයට හේතු කාරක තියෙන කෙනෙක්, කල්‍යාණ මිත්‍ර සම්පත්තියක් ඇසුරෙහි සද්ධර්මයක් ශ්‍රවණය කරන වෙලාවක, නුවණින් මෙනෙහි කරමින් ලබන යථාවබෝධය හේතු වෙනව එයාට සෝතාපන්න ඵලය ලබන්න.

අන්න එතෙත්දි එයා දැක ගන්නව මේ හරයක් තියෙන වස්තු තියෙනව කියල කිව්වොත් මේවා ඇත්තද? බොරුද? එයා දැනගන්නෙ ඇත්ත ඇති ආකාරයෙන්. ඇත්ත මේකයි කියල දැනගන්නවා. බොරුව මේකයි කියල දැනගන්නවා. මෙන්න මේ ඇත්ත මේකයි බොරුව මේකයි කියල දන්නෙ නැති නිසා ලෝක සත්ත්වයා අසීමිත බලාපොරොත්තු ඇති කරගෙන ඉන්නවා. ඔය දැන ගන්නවාත් සමගම අසීමිත බලාපොරොත්තු බිඳිල යනවා. අන්න ඒ නිසා තමයි කිව්වෙ මහා ගොඩක් අත් ඇරිලා යනව කියල සෝවාන් වෙනකොට.

හැබැයි එයා විදීමේ බලාපොරොත්තුව ඉවර කළේ නෑ. ඒවා තව තියෙනවා. පංච කාමය විදීමේ බලාපොරොත්තු ඉවර වෙන්නෑ. කාමරාග පටිස දෙක තියෙනවා. ඇලීම තියෙනවනම් ගැටීමත් එතන තියෙනව. ඇලීම දුරු කරගත්තෙ නෑ. අන්න ඇලීම ගැටීම දුරු කරගන්න “අබ්ජ්ජා දෝමනස්ස” දුරු කරගන්න තමයි සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න තියෙන්නෙ. එතන පටන් වඩන දහම. “භාවනාය පහාතඛ්ඛ”. භාවනාවෙන් පහ කරන ඒව තියෙන්නෙ එතන ඉඳල. වැඩිමට ඉස්සෙල්ලා තේරුම් ගන්න හරිය තමයි අර මූලින් කිව්ව “දස්සනේන පහාතඛ්ඛ” කියන කොටස. දර්ශනයෙන් පහ කරන කොටස. ඒ දර්ශනය ලබන්නෙ මොන ධර්මයෙන්ද?

සුවාසු දහසක් ධර්මස්කන්ධය කියල අපිට තියෙන්නෙ ඕකට මාර්ගය පාදගන්න අවශ්‍ය තැනට එන්න. එතෙත්ට ආවට පස්සේ අපිට ඒකායන මාර්ගයට බහින්න තියෙනව.

කාටත් තියෙන්නෙ එකම මහක්. ඒකට කියනව ඒකායන මාර්ගය. රාගක්ෂය ද්වේෂක්ෂය මෝහක්ෂය කරන යම් මහක් ඇද්ද ඒක ඒකායන මාර්ගය.

අපි ඉන්නෙ විවිධ දෘෂ්ටි වල. ඒකායන මාර්ගයට එන්න ඒ දෘෂ්ටි කපල ඉන්න ඕනෙ. එක එක්කෙනා එක එක දෘෂ්ටි වල ඉන්නව. ඒ ඒ දෘෂ්ටියෙන් ඒ අය බිඳහැර ගන්න ඒකට දහම් මහක් දුන්නා. ඒ දහම් මහ තුළින් තමන් යන ඒ දෘෂ්ටිය වැරදියි කියා තේරුම් අරගෙන ඒකෙන් එයා මිදෙනව. අසුභාර දහසක් දෘෂ්ටි වල මේ ලෝක සත්ත්වයා ගැවසෙනව. එක එක්කෙනා එක එක දෘෂ්ටියෙ ඉන්නව, අපිට ජේන්නෙ නැති වුණාට. අති සියුම්. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දෘෂ්ටිය දැනගෙන ඒකට ගැලපෙන ඒක බිඳින්න අවශ්‍ය එකක් මුලින් දේශනා කරනවා. මෙන්න මේකෙන් එයා දෘෂ්ටිය බිඳ ගත්තට පස්සෙ එයාට එනවා, “ඇත්ත වශයෙන්ම මට තේරෙනවා දැන්. මම හිටපු දෘෂ්ටිය වැරදියි . ඒ මහ කෙලෙස් සංසිදුවන්න කෙලෙස් දුරු කරන්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. ඒක මට ඔප්පු වුණා මේ දේශනාවෙන්” කියල. අන්න ඒ වෙලාවට එයාට දැනගන්න අවශ්‍යතාවයක් එනව,

“ඉතිං ඒක නෙමෙයි නම් මහ, කෝකද මහ?”

අන්න අවශ්‍ය තැනට ආව. ඒකායන මාර්ගය කියා දෙන තැනට ආවෙ ඔතෙන්දි. දැන් අපේ ඉන්න අයට එතෙන්නට එන්න අමුතු ඒවා භොයන්න ඕනෙ නෑ. දැන් පර්යේෂණයක් කර කර ඉන්නෙ. “නිවන් දකින ඒවා එකක්වත් නෑ. අපිට නිවන් දකින එකක් භොයා ගන්න ඕනෙ”. එහෙනම් දැන් ඉතින් ඕන තැනට ඇවිදිලිලෙන ඉන්නෙ. අන්න එතෙන්නදි රාගක්ෂයට, ද්වේෂක්ෂයට, මෝහක්ෂයට ඕනෑ වෙන

“යදනිව්වං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනත්ථා” කියන එක දේශනා කරනවා.

අන්න “අට්ඨක්කරා තීනිපදා”. අකුරු අටයි පද තුනයි. “අනිව්ව, දුක්ඛ, අනත්ත”(බැඳි අකුරු ලෙස ගත්විට එය අකුරු අටකි පද තුනකි)

මෙන්න නිවන් දකින ධර්මය දේශනා කරන තැන. “යදනිව්වං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනත්ථා” කිව්ව එක විග්‍රහ කරගත්තහම නිවන් දකිනවා. ඔය පොඩ්ඩයි තියෙන්නෙ. එහෙනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟදි එදා නිවන් දකින්න බණක් අහල ගියාට පස්සෙ අවුරුදු ගානක් බණ ඇහුවෙ නෑ. පැයයි දෙකයි. ජීවිතේට බණ අහලත් නෑ. බුද්ධ ධර්මය කියන්නෙ මොකක්ද කියලවත් දන්නෙ නැති කෙනෙක් තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්න කාලෙදි ඉස්සෙල්ලම ඇවිදිලිල බණ පදයක් ඇහුවෙ. බණ පදය අහල නැගිටින කොට සෝවාන් වෙලා. එහෙනම් මෙතෙන්නදි අපිට හොඳම ජේනව නිවන් දකින්න අහන්න තියෙන බණ බොහොම පොඩ්ඩයි. ඒ ටික වැහිල. ඒ ටික හැහවිල. ඒ නිසා අපිට නිවන් දකින්න බෑ. සිද්ධ වෙලා තියෙන්නෙ ඔන්න ඕකයි. අපි හිතන් ඉන්නව නිවන් දකින්න බණ හුඟාක් අහන්න ඕනෙ, ගොඩාක් දැන ගන්න ඕනෙ කියල. පුණ්ණා දාසි වගේ අය හුඟාක් අහල ගොඩාක් දැනගෙන නෙවෙයි නිවන් දැක්කෙ. දැන් මෙන්න මේකෙන් අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ නිවන් දකින්න අවශ්‍ය කරන්නෙ ඔන්න ඔය අකුරු අටයි පද තුනයි හරියට තෝර ගන්න එක කියල. ඔතනයි තියෙන්නෙ. සීලයෙන් තොරව සමාධියක් නෑ සමාධියෙන් තොරව ප්‍රඥාවක් නෑ. මේකත් ධර්මානුකූලයි. හැබැයි සීලය කියන්නෙ සිල් වත කියල හිතා ගත්තොත් වැරදියි. ඔතනයි ප්‍රශ්නෙ. දස අකුසලයට කියන තවත් නමක් තමයි පංච නිවරණ.

කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ජීනම්ද්ධ, උද්ධච්ඡ කුක්කුච්ඡ, විචිකිච්චා

කියන මෙන්න මේ නිවරණ පහ යම් තැනකද, දස අකුසලේ කෝක හරි එතන. එක්කො ප්‍රාණසාත වේතනාවක් තියෙන්න ඕනෙ. එක්කො අදත්තාදාන වේතනාවක් එක්කො කාම මිථ්‍යාචාර වේතනාවක් නැහිල තියෙන්න ඕන. එක්කො මුසාවාද පිගුනාවාව පරුෂා වාව සම්ඵප්පලාප වේතනා නැහිල තියෙන්න ඕන. එක්කො ලෝභ ද්වේෂ මෝහ වේතනා නැහිල තියෙන්න ඕන. මේ හිතෙන් කයෙන් වචනයෙන් යම් අකුසලයකට වේතනාවක් පහළ වෙව් ඉන්න යම් මොහොතක් ඇත්නම් ඒ මොහොත තුළ අපි ඉන්නෙ පංච නිවරණ තුළ. නැත්නම් දස අකුසල තුළ. එහෙනම් මේ දස අකුසලයෙන් වෙන් වෙව්ව වෙලාවක අහන බණ තමයි තේරෙන්නෙ. පංච නිවරණ දුරු වෙව්ව වෙලාවක කියන බණ තමයි වැටහෙන්නෙ. පංච නිවරණ සහිතව බණ ඇහුවට තේරෙන්නෙ නෑ.

තව විදිහකින් කියනවනම් දස අකුසල වේතනාවකින් යුක්තව ඉදගෙන බණ ඇහුවට තේරෙන්නෙ නෑ. එහෙනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා යම් කෙනෙක් පහන් හිතීන් ධර්මාවබෝධය ලබාගන්න බලාපොරොත්තුවෙන් බණ අහන්න ඉදගත්ත වෙලාවේ ඔහුට ඔය එකක්වත් නෑ කියල. සිල් වතක් සමාදන් වෙලා නැති කෙනෙක් මම අද කොහොම හරි මේ නිවන් දකින බණ අහන්න ඕන තෝර ගන්න ඕන කියල විශාල අවශ්‍යතාවයකින් ගෞරවයෙන් ඒ බණ පදයක් අහන්න ඉදගෙන විත්ත ප්‍රසාදයකින් ඉන්න වෙලාවක ඔහු ළඟ ඔය දස අකුසල වේතනාවම නෑ. එහෙනම් ඔහු පංච නීවරණයෙන් ඉවත් වෙලා ඉන්න තදංග ප්‍රභාතය කරල ඉන්න වෙලාව. තද අංගය හෙවත් ඒ මොහොතෙදී ඔහුට පංච නීවරණ දුරු වෙනවා. එහෙනම් පංච නීවරණයෙන් තොරවූ විත්ත ස්වභාවයක් අන්න ඒ වෙලාවේ තියෙනවා. මෙන්න සමථයට පත් වෙච්ච සිතක්. තදංග සමථය ඔය තියෙන්නෙ. මෙන්න මේ තදංග සමථයෙන් යුක්ත වෙලාවේ තමයි දැන් මේ බණ අහන්න ඉන්නෙ. මෙතන සමථය තියෙනව.

දැන් සමථයයි ධ්‍යානයයි දෙකක් පටලවාගෙන. ධ්‍යාන වලට සමථ කියනවයි කියල. නීවරණ සමථයට පත් කරන හෙයින් සමථ කියන්නෙ. එහෙනම් දැන් මේ නීවරණ සමථයට පත්වෙලා තියෙන වෙලාව නම් මේ තදංග සමථය. විෂ්කම්භන සමථය වෙලා තියෙන්නෙ ධ්‍යාන ලාභියෙකුට. සමුච්ඡේද සමථය වෙලා තියෙන්නෙ මාර්ගඵල ලාභියෙකුට. එහෙනම් දැන් මේ ඉන්නෙ තදංග සමථයෙන් යුක්ත වෙන වෙලාවේ. විදර්ශනාවට අපට කොහොම හරි ඕන සමථය. විදර්ශනාව නඟා ගන්න සුදුසු වෙලාව සමථයෙ තියෙනව. විදර්ශනාව නඟා ගන්නකොට ලෝකයෙ යථාර්ථය විශේෂයෙන් දකින්න ඕනෙ. අපි දකින්නෙ වෙන ක්‍රමයකට. ඒ දකින ක්‍රමය මුළා ක්‍රමය. අවිද්‍යා සහගත ක්‍රමය. අපිට විද්‍යා සහගත ක්‍රමයෙන් දකින්න සුදුසු වෙලාවක් දැන් ආවෙ.

අවිද්‍යාව තියෙන්නෙ කොතැනද?

නිව්චයි, සුඛයි, අත්තයි කියන දෘෂ්ටියෙ ඉන්නකන් අවිද්‍යාව.

අනිව්චයි, දුක්ඛයි, අනත්තයි කියන තැන විද්‍යාව පැත්ත.

විද්‍යාව පැත්තට එන්න විදර්ශනය කරන්නෙ ඔතෙන්නදී. ඉස්සෙල්ලා විදර්ශනයට අවශ්‍ය වෙනවා අනිව්ච දුක්ඛ අනත්ත තේරුම් ගැනීම.

“යදනිව්චං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනත්ථා” කිව්ව එක තෝරගන්න ඕන. අද වහල තියෙන පළවෙනි ධර්මය. නිවන් මහ වහල කිව්වේ ඔන්න ඔතනයි.

යමක් අනිත්‍යනම් ඒක දුකයි. යමක් අනිත්‍යනම් දුක නම් ඒක අනාත්මයි.

අද හැම තැනම තෝරන්නෙ ඔහොම නේද?

අර යෝනිසෝ මනසිකාරය ඒ කියන්නෙ නුවණින් මෙනෙහි කිරීම අවශ්‍යයිනෙ සෝවාන් වෙන්න. දැන් පොඩ්ඩක් අපි හිතල බැලුවද? යමක් අනිත්‍ය නම් ඒක දුකයි කියන එක කිව්ව හැටියට පිළිඅරගෙන තවත් ඉන්නව මිසක්, යෝනිසෝ මනසිකාරයෙන් ඒ කියන්නෙ නුවණින් මෙනෙහි කරල බැලුවද ඒ කියන කතාව ඇත්තද කියල?

“යදනිව්චං තං දුක්ඛං” කියන පාලි පෙළ දහම එහෙම වැරදි නැහැ. සර්ව සම්පූර්ණයෙන් හරි. නමුත් සිංහල තේරුමත් පෙළ දහමද? නෑ, ඒක ආචාර්ය වාදයක්. පාලි දැනගත්ත ආචාර්යවරු පදයට අර්ථයක් දුන්න. ඒගොල්ලන්ට වැටහිව්ව හැටියට කිව්වා යමක් අනිත්‍යනම් ඒක දුකයි කියල. “යදනිව්චං තං දුක්ඛං” කියන එකට සිංහල පාලි දැනගත්ත ආචාර්යවරයා මේකෙ අර්ථය “යමක් අනිත්‍යනම් ඒක දුකයි” කියල කියා දුන්නා. අපි අද ඉගෙන ගන්න සිංහල බණට තියෙන්නෙ යමක් අනිත්‍ය නම් ඒක දුකයි කියල අහපු එක. ඉතින් අපි ඕක ඇත්තද කියල පොඩ්ඩක් පරීක්ෂණයක් කරල බැලුව නම් අන්න හරි.

දැන් යමක් කිව්වහම, මේ ලෝකෙ පවතින කිසි දේකින්, ඉතුරු වෙච්ච අත් හැරිව්ව එකක් තියෙනවද? ඔක්කොම අහුවෙලා නේද යමක් කියන එකට?

හොඳයි මුළු පඤ්චස්කන්ධයම දුක්ඛස්කන්ධයක් කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා නෙ. මේ ලෝකය දුකෙන් පිරිල නියෙන්නෙ. “දුක්ඛෝ ලෝකේ පතිට්ඨිතා” ලෝකය දුකේ පිහිටලා නියෙන්නෙ. එහෙනම් මේ පඤ්චස්කන්ධයට අයිති ටික බැලුවත් යමක් කියන එකට අයිති හැමදේම බැලුවත් දුකෙන් පිරිවිච සියල්ලමත් යමක් කියන එකේ නියෙනව. විශාල වශයෙන් මේ ලෝකේ පැවැත්මේ නියෙන්නෙ ඔක්කොම දුකෙන් පිරිලා. අපි දන්නෙ නෑ ඒක එහෙම බව.

යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි. ඔහොමනෙ අද තෝරන්නෙ. අපි හිතමුකො අංශභාගය අයිති මොකටද? යමක් කියන එකට අයිති නැද්ද? පිළිකාවත් අයිතිය තේද? අනිත්‍යයි කියන්නෙ ස්ථීර නෑ කියල ගත්තොත් යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි. ස්ථීර නම් සැපයි. විය යුත්තෙ ඒකනෙ.

ඒ කියන්නෙ අංශභාගෙ පිළිකාව ස්ථීර නැත්නම් දුකද? ස්ථීර නම් සැපද?

අංශභාගෙ පිළිකාව ස්ථීර නෑ කියන්නෙ හොඳ කරන්න පුළුවන්. එතකොට ස්ථීර නම් එහෙම හොඳ කරන්න බෑ. ස්ථීර නැත්නම් බේතක් බිල හරි කොහොම හරි හොඳ කර ගත්තැහැකි.

අංශභාගෙ පිළිකාව හොඳ කරගන්න පුළුවන්නම් ඒක දුකද? හොඳ කරගන්න බැරිනම් සැපද?

එහෙනම් කෝ? යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි කියන එක ඇත්තද?

මේ සංසාර ගමනක් නියෙනවා. අනාථ සසර ගමන. කොහේ උපදින්න වෙයිද දන්නෑ. යන ගමන කොහේ යන්න වෙයිද දන්නෑ. වැඩි හරියක් යන්නෙ සතර අපායෙ. කලාතුරකින් මිනිසත් බවක් ලබනවා. ලබාගෙන ඉවරවෙලා බොහොම අමාරුවෙන් බේරිලා ඕනෙ ඒකෙ යන්න. එතකොට මේ සංසාර ගමන, මේ දුක්ඛිත සංසාර ගමන ස්ථීර නැත්නම් ඒකත් දුකද? අපි නිවන් අවබෝධ කරගන්නෙ සසර දුක නිවා ගන්නෙ ඒ දුක ස්ථීර නැත්නම් තේද? යම් තැනක දුක කියන දේ ස්ථීර නම් දුක් මාර්ගය ස්ථීර නම් අපිට පුළුවන්ද මිඳෙන්න? දුකෙන් මිඳෙන්නත් පුළුවන්ද? ස්ථීර නැත්නම් තේද අපි දුකෙන් මිඳෙන්නෙ? එහෙනම් දුක කියන එක ස්ථීර නැති නිසාම තේද අපි දුකෙන් මිඳෙන්නෙ? ඒක දුකද? ඒක තේද සැප? යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි කියන එක මොන ධර්මයටද ගැළපෙන්නෙ? ධර්මයට ගැළපෙනවද? ඔන්න ධර්මයට බහා බැලුව. ගැළපිල නෑනෙ.

ඉතින් එහෙම නම් තව දුරටත් අපි ඒ වචනෙ දරාගෙන හිටියොත් මේක ඇත්ත කියල විනයට බහා බලපුවහම දරා හිටින්න එකක් නියෙනවද? දරන්න ගැළපෙනවද? විනයට සැසඳෙන්නෑනෙ. “ධර්මයට බහා බලන්න. විනයට සසඳා බලන්න. ධර්මයට බහා හිටින්නැත්නම් විනයට සැසඳෙන්නැත්නම් බුද්ධ දේශනාවක් නෙමෙයි කියල අයිත් කරන්න.” බුදුරජාණන් වහන්සේ සතර මහාපදේශ සූත්‍ර වල දේශනා කරනව පැහැදිලිව. දැන් අපි යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි කියන වචනය ධර්මයට බහා බැලුව විනයට බහා බැලුව. බහා බලපුවහම බහා හිටින්නෑ. එහෙනම් ජේනව බහා හිටින්නැත්නම් ඒක දෘෂ්ටියෙන් බැලුවොත් මිට්ඨා දෘෂ්ටියක්. එහෙනම් මිට්ඨා දෘෂ්ටිය දරා හිටින්න වටිනවද? විනයට හික්මවා ගන්න වටිනවද? හික්මෙන මහක් නොවෙයි නම් ගත්තොත් මොකද වෙන්නෙ? හික්මෙන්න විදිහක් නෑ. මොකද, මිට්ඨා දෘෂ්ටිය කින් කොහොමද හික්මෙන්නෙ? මිට්ඨා සමාධියක් එනව මිසක් සම්මා සමාධියක් එනවද?

සම්මා සමාධිය, සම්මා ඥාන, සම්මා විමුක්තිය ලබල නිවන් දකිනව. සම්මා සමාධි ලබන්න සම්මා දිට්ඨියෙන් ආරම්භ කරන්න ඕනෙ. සම්මා දිට්ඨියක් ඇති තැනයි සම්මා සංකල්පනාවක් එන්නෙ. සම්මා වාචා සම්මා කම්මන්ත එන්නෙ එතනයි. සම්මා ආජීව හැදෙන්නෙත් වායාම සති සමාධි හැදෙන්නෙත් එතන. සම්මා දිට්ඨි නැත්නම් එයින් මෙහා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ එකක් වත් වඩන්න බෑ. වැඩෙන්න විදිහක් නෑ. එහෙනම් මුලදිම අපි සම්මා දිට්ඨියට පත්කරන තැන කෑවොත්, ඔය විදිහට වැරදි අදහසක් ගත්තොත් අපිට පුළුවන්ද ඉන් එහාට නිවනක් ගැන කතා කරන්න? දැන් නිවන ගැන කතා කරන්න දෘෂ්ටිය පිරිසිදු වෙන්න ඕනෙ ඉස්සෙල්ල. සම්මා දිට්ඨි ඇති කරගන්න ඕනෙ.

සම්මා දිට්ඨි ඇති කරගන්න නම් “යදනිච්චං තං දුක්ඛං” කියන වචනයෙ නියම අර්ථය ගන්න ඕනෙ. යමක් අනිත්‍ය නම් ඒක දුකයි කියල අර්ථය සිංහලට තෝරන්න ගියාට පස්සෙ අපිට සිද්ධ වුණේ මොකක්ද? යථාර්ථයෙන් පිට පනින්න සිද්ධ වුණා. දැන් අපිට එන්න විදිහක් නෑ සම්මා දිට්ඨියට. යමක් ස්ථීර නැත්නම් ඒක දුකයි කියන දෘෂ්ටියක අපි පිහිටල ඉන්නව.

දුකට හේතු වන දේවල් ස්ථිර නැත්නම් ඒ නිසාත් අපිට දුකක් ගොඩනැගෙනවද? අන්න ඒකයි ප්‍රශ්න. ප්‍රියමනාප ප්‍රියමධුර යමක් ඇත්නම් ඒක වෙනස් වුනොත් අපිට දුක එනව. අප්‍රිය අමධුර යමක් ඇත්නම් ඒක වෙනස් වුනොත් දුක එන්නෙ නැත. එහෙනම් අනිත්‍ය නිසා දුකයි කියල ගත්තොත් අහුවෙන්නෙ එක කොටසයි. ප්‍රිය ස්වභාවය මධුර ස්වභාවය තියෙන යමක් ස්ථිර නැති නිසා ගෙවිල යනව නම් අපිට ඒක සැප වෙන්නෙ නෑ. අප්‍රිය අමධුර දෙයක් ගෙවිල යනව නම් අපිට සැපක් දැනෙනව.

“යං ලෝකෙ ප්‍රිය රූපං සාත රූපං”. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ “සියල්ල දුකයි කියල ගන්න එපා. ප්‍රිය ස්වභාවයක් තියෙනවා මධුර ස්වභාවයක් තියෙනවා.” “එත්තේසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ත නිව්සමානා නිව්සති”. මේ තෘෂ්ණාව එතැනයි උපදින්නෙ එතැනයි පවතින්නෙ. ඒ ප්‍රිය ස්වභාවය මධුර ස්වභාවය “දුක්ඛ සමුදය”, දුකට හේතුව. සියල්ල දුකෙන් පිරිල නෙමෙයි. ලෝකේ යම් දුක්ඛයක් ඇත්ද මේ දුකට හේතුවක් තියෙනව. දුකට හේතුව දුක නෙවෙයි. දුකට හේතුව ප්‍රිය ස්වභාවය මධුර ස්වභාවය. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනව, යමක් මේ ලෝකේ ප්‍රිය ස්වභාවයක් මධුර ස්වභාවයක් නැත්නම් ලෝක සත්ත්වයා ඇලෙනවද? මේක ආදීනවයක් නැත්නම් ලෝක සත්ත්වයා මිඳෙනවද? ප්‍රිය ස්වභාවයක් මධුර ස්වභාවයක් ඇති නිසාමයි ලෝක සත්ත්වයා මේ ලෝකෙට ඇලෙන්නෙ. ඒක දුක නෙමෙයි. ඒ ඇලෙන්න ගියාට පස්සෙ ඇලුණෙ මොකේද අන්න ඒ ස්වභාවයෙ යමක් ඇත්නම් අනිවිච්ච ස්වභාවය අන්න ඒකෙ තියෙනව. අනිවිච්ච ස්වභාවය හරියට තේරුම් ගත්තනම් එතෙන්දි දැකගන්නව ඒකයි ඒ දුකට හේතුව කියල.

අනියතං කියන වචනෙ අර්ථය අනිවිච්ච කියන වචනයට දීල තියෙනව. “ඡීවිතං අනියතං මරණං නියතං”. ඡීවිතය ස්ථිර නෑ මරණය ස්ථිරයි. අපි අනිවිච්ච කියන වචනෙට මේ ස්ථිර නැත්නම් කියල දෙන වචනෙ වැරදියි. ස්ථිර නැත්නම් කියන ඒකට වචනය අනියත. ඔතන තියෙන්නෙ අනිවිච්ච.

ඉව්ච කියන්නෙ කැමැත්ත(ස්වේච්ඡාවෙන් = ස්ව ඉච්ඡාවෙන් - තම කැමැත්තෙන්, ඉච්චා භංගත්වය = කැමැත්ත ඉටු නොවීමෙන් ඇතිවන සිත් වේදනාව, ඉච්චා ඛස් = කැමැත්ත දිනා ගැනීමට කියන වාටු කපා). අනිවිච්ච(න ඉව්ච, අන් ඉව්ච) කියන්නෙ කැමැත්තට නෑ. මෙන්න හේතුව. යමක් කැමති සේ නැද්ද ඒක දුකයි.

දැන් කල්පනා කරමු.

අපිට දුකක් එනව. කැමතිද? නෑ. එන්නැද්ද? එනවනෙ.

දුකට කැමති නෑ. නමුත් දුක එනවනෙ.

අපිට කැමති යමක් වැනසෙනවට කැමති නෑ. නමුත් වැනසෙන්නැද්ද? වැනසෙනව. අපිට සැපක් එනව. පවතිනවද? ගෙවිල යනව. කැමතිද ඒකට? කැමති නෑ. නමුත් වෙන්නැද්ද? වෙනව. එහෙනම් දුක යන යමක් ඇද්ද සැප යන යමක් ඇද්ද කැමති සේ නෑ. මෙන්න අනිවිච්ච. ඉව්ච සේ නෑ.

එහෙනම් මේ ලෝකෙ ප්‍රිය ස්වභාවයක් මධුර ස්වභාවයක් කියල දුකට හේතුවක් තියෙනව. හේතුවෙන දේ ප්‍රියයි මනාපයි. නමුත් ඒක කැමති සේ නෑ. අන්න ඉව්ච කියන්නෙ කැමැත්ත. එතකොට අනිවිච්ච කියන්නෙ කැමැත්තට නෑ.

කැමති නැති දුක අපි කරා එනව. කැමති සැප අපෙන් යනව. ඕක තේද වෙන්නෙ? මෙන්න ධර්මතාවය. මෙන්න මේ නිසා කියනව හැම දෙයක්ම ඉව්ච සේ නෑ. යමක් අනිවිච්ච කිව්වෙ ඔන්න ඕකටයි. යමක් කැමති සේ නැද්ද ඒකයි දුක.

අපි දැනගන්න ඕනෙ යමක් කැමතියේ ලබන්න බැරි නම් අන්න ඒකයි දුක(යං පිච්චං නලභති තම්පි දුක්ඛං)

ඒක තමයි අනිවිච්ච කිව්වෙ. අනිවිච්ච නම් දුකයි කිව්වෙ ඔන්න ඕකටයි.

එහෙනම් අපි යමක් කැමති වෙනව නම් ඇයි කැමති වෙන්නෙ ?

මේ ලෝකෙ හරයක් තියෙනව කියල අපේ මුළාවක් තියෙනව.

වැදගත්මක් තියෙන ලෝකයක් කියල අපේ මුළුවක් තියෙනව. මෙන්න අවිද්‍යාව. ඔය අවිද්‍යාව නිසාම අපිට මේ ලෝකෙ කැමැත්තෙන් පවත්වන්න බලාපොරොත්තුවක් එනව. ඒ අවිද්‍යාව තියෙන තාක් කල් අපිට කැමැත්ත අයිත් කරගන්න බෑ. කැමැත්ත මොකක්ද? හොඳින් ඉන්න? මට ඕන හැටියට පවත්වන්න?

කැමැත්තෙන් පවත්වන්න දෙයක් එතන යෙදිල තියෙනවද?

ලෝකෙ ධර්මතාවයක් තියෙනව. කොච්චර අකමැති වුණත් දුක, කරදර, අපි කැමති නැති ඒවා අපිට එනව. ඒක වළක්වන්න බෑ. අපි කොච්චර කැමති වුණත් අපි බලාපොරොත්තු වන සැප යනවා. ඒක වළක්වන්න බෑ. මෙන්න ධර්මය. ඔය ධර්මය තේරුම් ගන්න එකට තමයි කිව්වෙ ධර්මාවබෝධය ලබනවා කියල. ධර්මාවබෝධය තියෙන්නෙ ඔය පොඩ්ඩෙ. ඕකෙන් අහක් වෙච්ච ලෝකයක් නෑ. මුළු ලෝකෙම දැනගන්නව. මේ ලෝකෙ කොතැන මොනව හොයල බැලුවත් අන්තිමට බලපූවහම තියෙන්නෙ මොකක්ද?

අකමැති වන්නාවූ දුක එනව. කැමති සැප යනව. මම මගේ කියල එකක් මේ ලෝකෙ අපි ඇල්ලුවට ඕකෙ ඇල්ලන්න එකක් තියෙනවද?

ඔන්න ඕක ඇත්තද බොරුද කියල පොඩ්ඩක් හිතල බලන්න යෝනියෝ මනසිකාරයෙන්. හිතල බලනකොට අපිට තේරෙන එකක් තියෙනව. සර්ව සම්පූර්ණයෙන් ඒ කතාව ඇත්ත. බුද්ධ දේශනාව ඔන්න ඕකයි. ඕක අයිත් කරන්න ක්‍රමයක් නෑ. වෙනස් කරන්න බෑ කාටවත්. අපි අකමැති දේවල් එනව කැමති දේවල් යනව. නවත්තන්න බෑ. එහෙනම් කැමති සේ නෑ. අන්න සිද්ධ වෙන දේ. ඇත්ත දැක්කට පස්සෙ ඔහොම ධර්මතාවයක් ඇති දෙයක් කැමති සේ පවත්වන්න අපි දහලනවද? ඉවරයි නේද එතනම?

අන්න ආත්ම දෘෂ්ටිය නිසා තමයි අපි කැමති සේ පවත්වන්න හදන්නෙ. ආත්ම දෘෂ්ටියක් අපිට තියෙන නිසා තමයි බැරි එකක් කරන්න හදන්නෙ. අපි හිතා ඉන්නව කැමති සේ පවත්වන්න බැරි දේ කැමති සේ පවත්වන්න. මම පවතින්න මගේ ඒවා පවත්වන්න කැමතියි. නමුත් කැමති සේ පවත්වන්න බැරි දෙයක් මේ පවත්වන්න හදන්නෙ. ඉතින් මේ ධර්මතාවය තේරුම් ගත්තට පස්සෙ අපි අයිත් සැරයක් දහලනවද මම කැමති සේ පවත්වන්න? කොහොම හරි හදන්න ඕනෙ කියල දෘෂ්ටියක් එහෙම තියෙයිද? මගේ කියල ගන්න දෙයක් කැමති සේ පවත්වන්න පුළුවන් කියන දෘෂ්ටියක් තිබුණ නම් දැන් ඉතුරු වෙනවද? ඔන්න ධර්මය දැක්ක දාට යථාර්ථය දැක්ක. බුද්ධ දැක්ක. අන්න අවබෝධය.

එහෙනම් අපි දකින්න ඕනෙ කැමති සේ පවත්වන්න බෑ. ඔය පොඩ්ඩ තෝර ගන්න ඕනෙ. ඇයි බෑ කියන්නෙ. අපි අප්‍රමාණ සංසාරෙ පෙර විසු කාලය තාම දැක්කෙ නෑනෙ. තාම අපිට දිවැසක් තිබුණෙ නෑනෙ දකින්න. ඔය අතරතුර කැමති සේ පවත්ව ගන්න පුළුවන් තැනක් අපිට කවද හරි හම්බවෙලා තිබුණ නම් අපි එතන ඒක පවත්ව පවත්ව ඉන්නව නේද? එහෙම එකක් මේ අනන්ත සංසාරෙ තිබුණ නම් දෙවියෙක් වෙලා මනුෂ්‍යයෙක් වෙලා බ්‍රහ්මයෙක් වෙලා කොහෙ හරි අත්බැවක් ලබාගෙන හිටිය නම්, අපිට කැමති සේ පවත්වන්න පුළුවන් මමෙක් හම්බවෙලා තිබුණ නම් ඔය කොතැනක හරි, අපි ඒක කඩාගෙන එනවාද? එහෙනම් ඒ කාලෙ මගේ කියල යමක් හදා ගත්තා නම් එල්ලිලා ඉන්නවා නේද? ඒත් නෑ නේද ඒක? කෝ ඒ වස්තුව අද? එහෙනම් මෙච්චර කාලෙකට මේ සංසාර ගමනේ කැමති සේ පවත්වන්න පුළුවන් හෙවත් ඉච්ච වස්තුවක් හම්බවෙලා නෑ. අන්න, ධර්මතාවය ඒකනෙ. අපි බලාපොරොත්තු වුණේ ධර්මතාවයට පහර ගහල ධර්මතාවයට වෙනස් දෙයක් ගොඩනඟා ගන්න. නමුත් අපි ධර්මතාවය ජය ගත්තද? මෙච්චර කාලයක් අනන්ත සංසාරෙ කිසිම සත්ත්වයකුට ජය ගන්න හම්බ වුණ්නැති එකක්. මොකද හේතුව? ඒක තමයි ධර්මතාවය, නියමය. ඒ නිසාම ධර්මතාවය ජය ගන්න බෑ. අන්න නිසාම ධර්මතාවය මොකක්ද? අනිච්ච ධර්මතාවය. අනිත්‍ය එක නෙමෙයි. අද අනිච්ච කියන වචනට අනිත්‍යයි කියල දීල තියෙනව. අනිත්‍යයි අනිච්චයි කියන්නෙ දෙකක්, අන්න තෝර ගන්න ඕනෙ. අනිච්ච තෝර ගත්ත දාට ධර්මය තෝර ගත්ත. ධර්මය දැක්කා. ඉච්ච සේ නෑ. ඔය ටික පොඩ්ඩක් අපි හිතන්න පටන් ගත්ත නම් මම අකමැති දෙයක් සිද්ධ වෙනකොට, “ඉතින් ඒක නේත්නම් ධර්මතාවය, මම කැමති වුණාට හරි යනවයැ? මේක මෙසේ තිබිය යුතුයි කිව්වට හරි යායැ. එහෙම එකක් තියෙනවායැ? නවත්තන්න බෑනෙ” ඒ වගේ දෙයක් අපි දකිනවා. ඒ දැක්කට පස්සෙ අපි ධර්මානුකූලව යථාර්ථයෙන් තේරුම් ගත්තා නම් මොනම හේතුවකින් වත් කවර ආකාරයකින් වත් කුමන පුද්ගලයෙකුට වත් මේ කැමතියේ

නොපවතින ධර්ම ස්වභාවය වෙනස් කරන්න බෑ කියලා, අපි කාටවත් නැමෙනවද, කාටවත් කියනවද අනේ මේක මෙසේ හදල දෙන්න කියලා? ඒ කියන පුද්ගලයට තියන එකක් කැමතිසේ නෑ. කාට කියන්නද?

අන්න එදාට අපි නිගමනයක් කරනවා. මේ ලෝකෙ තුළ දෙවියො හිටියත් බ්‍රහ්මයො හිටියත් මනුෂ්‍යයො හිටියත් සක්විති රජවරු වෙලා හිටියත් මොන ජාතියෙ විද්‍යාඥයො හිටියත් මොන පණ්ඩිතයො හිටියත් කවුරු හිටියත් කිසිම කෙනෙකුට කැමති සේ පවත්වන්න විදිහක් නෑ පැවැත්ම තුළ. එහෙනම් පැවැත්ම තුළ බලපූවහම අනාටයි. පැවැත්මේ අල්ලන්න දෙයක් නෑ. නාටත්වයක් හොයාගෙන දහලන්නෙ මේ අනාටයකනෙ. ඔන්න මූලධර්මය. දැන් ඕක බොරු කරන්න කිසිම සමතෙක් ලෝකෙ නෑ. “සබ්බේ සංඛාරා අනිච්චා” එතකොට සංඛාරත් අනිච්චයි. කැමති සේ නෑ. අපි කැමතියි යම් තත්ත්වයකට. ප්‍රිය ස්වභාවයක් මධුර ස්වභාවයක් නොකැසී නොබිඳී විනාශ නොවී අපි කැමති සේ පවතිනවා නම් කැමතියි. නමුත් එහෙම කැමති සේ පවතින ලෝකයක් නෑ. ඒ ලෝකෙ හැටි. ඔන්න ලෝක ධර්මතාවය. ඔන්න ඕක ඉස්සෙල්ලා දකින්න ඕනෙ. ඔන්න ධර්මය දැක්ක කියන්නෙ ඕක දැක්කහම.

ඇලීම තමයි දුකට හේතුව. අන්න ඒකයි දුකට හේතුව වෙන්නෙ. ඇලීම ඇති වෙන්නෙ කෙසේද?

අපි ඇලුම් කරන්න හේතුවක් තියෙනවා, මේ විද්‍යාව දැක්කෙ නැති නිසා. මේ විද්‍යාව වැහිල තියෙන්නෙ. මේකයි විද්‍යාව. කැමති සේ නෑ. නමුත් අපි කැමති සේ නෑ කියන එක පිළිගන්නෙ නෑ. අපි කැමති සේ හදන්න කොහොම හරි බලනවා. උත්සාහ කරනවා. කැමති සේ ගොඩනඟා ගන්න හදනවා. අන්න ඒකට කියනවා අවිද්‍යාව. ඔන්න ඔය අවිද්‍යාව නිසා තමයි “තං දුක්ඛං”. ඔන්න ඔය දුකට හේතුව ඒක. ඔය දුක එන්නෙ අන්න ඒකෙන්. චතුරාර්ය සත්‍යය දකින්නෙන් ඔතනින්. දකින මහ ඕකනෙ. චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරන්නෙ මේ ධර්මය තුළින්. ලෝකය තුළ ඇති දේවලට කැමැත්ත ඇතිවෙන තාක් දුක. එතකොට කැමැත්ත ඇති වෙන්නෙ අවිද්‍යාව නිසා. මේ ටික තේරෙන්නෙ නැති නිසා. ඕක තේරුම් ගන්න නම් මේකෙ යථාර්ථය, අනිච්චතාවය තේර්ගන්න ඕන. අකමැති ඒවා එනවා. කැමති නෑ, නමුත් එනවා. කැමති ඒවා යනවා. කැමති නෑ, නමුත් යනවා. ඕකයි ධර්මතාවය.

ඔය ධර්මතාවයෙන් පිට පැනිච්ච ලෝකයක් කිසි තැනක නෑ. ඕක ජයගත්ත පුද්ගලයෙක් ලෝකය තුළ නෑ. ඉන්න විදිහකුත් නෑ. මෙව්වර කල් හැදිලත් නෑ. ඕක දකින්නැති තාක් කල් කැමති සේ පවත්වන්න පුළුවන් යමක් ගැන අපි දෘෂ්ටියක් තියන් ඉන්නවා. ඒක මිථ්‍යා දෘෂ්ටියක්. ඔන්න ඔය මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය අපිට වද දෙන්න පටන් ගන්නවා කොහොම හරි මේක කැමති සේ පවත්වන්න උත්සාහ කරපන්. අන්න ඒ වෙලාවෙදි අපි දහල නවා කැමති සේ පවත්වන්න. ඒ කැමති සේ පැවැත්වීමට කරන උත්සාහය නිසා අපි වෙහෙස විඳිනවා මිසක් අපිට පුළුවන් කමක් නෑ ඒකෙන් ගොඩ එන්න.

එකතුව හදාගන්න හෙවත් සංඛාර කරන්න අපි දුක් විඳිනවා. ඉතින් මේ බැරි එකක් කරන්න දුක් විඳල දුක් විඳල හිටන් හදපුච්චම හදන හදන එක කැමති සේ නැති එකක් කැමති සේ පවත්වන්න හදනවාම සංඛාර දුක්ඛය අන්න එතන එනවා.

හදන හදන එක කැඩෙනවා. එතකොට මොකද කරන්නෙ? දුක් විඳිනවා වෙහෙසෙනවා නොකැඩෙන එකක් හදා ගන්න. නොකැඩෙන එකක් නෑ. නමුත් අපි මානසිකත්වයක් ගොඩනඟා ගෙන අවිද්‍යාවෙන්, අපි කැමති එකක් හදා ගැනීමට, කැමති එකක් හදාගෙන පෝෂණය කර ගැනීමට අපිට වර්තමාන මොහොතෙ බැරිනම් මතු පුළුවන් කියලා දෘෂ්ටියක් ගන්නවා. අන්න ඒ දෘෂ්ටියේ නිගමනය තමයි මතු බලාපොරොත්තුව. අන්න මතු බලාපොරොත්තුව නිසා මතු ගමනක් හැදෙනවා. අන්න මතු ගමනට හේතුව. ඔතන තමයි මතු ගමන හදන්නෙ. අන්න අවිද්‍යාවෙන් මතු ගමන හදන්නෙ ඔය විදිහට.

සංඛාර කරන්නෙන් ඕකට. එතකොට විපරිණාම දුක්ඛයත් ඒකට එනවා. දුක්ඛ දුක්ඛයත් ඕකට තියනවා. දුක්ඛ තුනකින් සම්පූර්ණ වෙනවා. මොකද වෙහෙස, ස්වභාවික වෙහෙස, අපි අකමැති වෙහෙස එනවා. සංඛාර කරලත් දුක් විඳිනවා වෙහෙසෙනවා ගොඩනඟන්න. විපරිණාම දුක්ඛයත් එනවා. එතකොට ඔතනින් වෙන්නෙ මොකක්ද, දුක්ඛ දුක්ඛය, සංඛාර දුක්ඛය, විපරිණාම දුක්ඛය, කියලා දුක් තුනකින් යුක්ත වෙනවා. විපරිණාමය කියන එකක් අද සම්පූර්ණව අරගෙන නෑ. මොකද යමක් විවිධාකාරයෙන් පරිණාමය වෙද්දි අපිට දුකක් ඇති වෙනවා.

මේ පරිණාම කරන්නේ අපි නෙමෙයි. ඒක ධර්මතාවය. ඒ ධර්මතාවයෙන් කරන පරිණාමයේදී යම් ධර්මතාවයක පරිණාම අවස්ථාවට අපි කැමති නෑ. අපි “අනේ මේක මෙහෙම නොවුණ නම්” එහෙම බලාපොරොත්තු වෙනව.

දුක්බ දුක්බ, සංඛාර දුක්බ, විපරිණාම දුක්බ කියන ඔන්න ඔය දුක් තුනක් ඔය ආකාරයෙන් ගොඩනැගෙනව. ලෝකයා ප්‍රිය ස්වභාවයයි මධුර ස්වභාවයයි කියන යමක් තියෙනව නම්, ඒක වටිනවද නැද්ද කියල තීරණයක් එනව ඔන්න ඔතෙන්නේදී.

මේ ප්‍රිය ස්වභාවය මධුර ස්වභාවය කියන්නේ මායාවක් මිසක්, අපිට බැඳිල රැඳිල ඉන්න, හදාගෙන ගොඩනගන්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. ගලක් මැණිකක් කියල හිතාගෙන තියන් හිටියා වාගේ. ඔන්න ඕක දකිනව. අපි දුකෙන් මිදෙන තැන දකින්නේ ඔතනින්. දුකෙන් මිදෙන්න නම් දුකට හේතුව වැඩක් නෑ කියල අපි දැකල තියෙන්න ඕනෙ. දුකට හේතුව කියන්නේ ප්‍රිය ස්වභාවය මධුර ස්වභාවය. ඔන්න ඔය දුක බාහිර ලෝකයා දකින්නෑ. ඒක සැපයි කියල දකින්න(දුක පිරිසිදු එනම් ප්‍රිය භාවය සිදු දකින්න ඕනෙ)

එහෙනම් ආර්ය ධර්මය තුළින් තමයි ප්‍රිය ස්වභාවයක් මධුර ස්වභාවයක් ඇත්නම් හරයක් නෑ කියල දකින්නේ. ඒක දකින්න ඕනෙ ඉස්සෙල්ලම. දැන් ඒකෙ යථාධර්මතාවය දැක්කහම එහෙම එකක් ප්‍රියයි මධුරයි කියල ගන්න වටිනවද කියල යථාර්ථයෙන් මානසිකත්වය ගොඩනැඟිල එනව. ඒක වටින්නෑනෙ කියල එනව. අන්න “යං දුක්ඛං තදන්තං”. ඒක දෙන්නේ දුක නම්, අසහනය නම්, කවදාවත් අපි බලාපොරොත්තු වන සැනසීම දෙන ඒව, වස්තු නෑ මම මගේ කියන ඒව තුළ. ඒවා අපිට ඕන විදිහට පවත්වන්න බෑ.

එහෙනම් ඒක දැක්කට පස්සෙ අපිට එකක් එනව. එහෙනම් කොහෙද ඒකෙ හරයක්? “අසාරටයේන අනත්තං”. සාරත්වයක් නැති නිසයි අනත්තයි කියන්නේ. නමුත් අද අනාත්ම කියනව ඕකට. ආත්ම කියන්නේ ඇත. අනාත්ම කියන්නේ නැත. නැත කියන එකට වෙන වචනයක් තියෙනවද? ආත්ම, ඒකෙ අතින් පැත්ත අනාත්ම. ඇත යනු එක අන්තයකි නැත යනු එක අන්තයකි. මේ අන්ත දෙකට නොබැස මාධ්‍ය තුළින් තපාගතයන් වහන්සේ යථාවබෝධය ලැබුව. අනාත්ම නෙමෙයි වචනෙ, අනත්ත. අනත්ත කියන්නේ, අසාරයි. “අසාරටයේන අනත්තං” තෝරල තියෙන්නේ ඔහොමයි. අසාරයි කියන්නේ මොකක්ද, හරයක් නෑ. අන්න වටිනාකමක් නෑ කියල දකින්න ඕනෙ. ඇතද නැතද කියන දෙක අපිට අවශ්‍ය නෑ. ඒ අන්ත දෙක. ඒක ඇති වුණත් එකයි නැති වුණත් එකයි, ඔය වැඩ පිළිවෙළ හරයක් නෑ.

ඉතින් අද අපිට කියනව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ බුදුදහම අනාත්මවාදයි කියල. ඒක වැරදියිනෙ, කොහෙද තියෙන්නේ එහෙම? ආත්මවාදයක්වත් අනාත්මවාදයක්වත් මෙතන නෑ. අනත්තයි, යථාර්ථවාදියි. යථාර්ථය පෙන්වන්නේ. අන්න, යථාර්ථය මොකක්ද? ඕකෙ හරයක් නෑ. ලෝකයා හොඳයි කියල ගන්න ඒවයෙ තියෙනව ප්‍රිය ස්වභාව මධුර ස්වභාව. හැබැයි හරයක් නෑ. ඒක ඇත නැත කියල ගත්තොත් එහෙම “නෑ කියන්නේ කොහොමද ඔය පෙනී පෙනී තියෙන්නේ” කියල මිනිස්සු අහනව. එතකොට ඒක තියෙනව කියල ගත්තොත් “උඹලා ආත්ම දෘෂ්ටියකින් යුක්තයි” කියල අතින් සැරේ කියනව. එහෙනම් තර්ක වාදයට ගෝචර වෙන ප්‍රශ්නයක් වෙනව එහෙම ගන්න ගියොත්. ඕක ඇතද නැතද කියන ප්‍රශ්න නෙමෙයි තියෙන්න ඕනෙ. ඕකෙ හරයක් නෑ, ඒකට මොකද කියන්නේ? ඒකට නම් කියන්න දෙයක් නෑ පිළිගන්න වෙනව අන්තිමට අහගෙන යනකොට. ඔන්න ඔය වචනෙ පද නිරුක්තියක් තියෙනව. මේ පදයෙ නිරුක්තිය හැඟවිලා තියෙන්නේ. අර “නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානං බුද්ධ ඥානං” කිව්ව ඔන්න ඕක සිව්පිළිසිඹියා ඥානයක්.(නිරුක්ති පිළිබදව 24 වන පිටුවේ සිට විග්‍රහ කර ඇත)

අන්න ඒ වචනෙ තියෙන පදයෙ අර්ථය හැඟවිව්ව එකයි මේ ප්‍රශ්නෙ. න ඉව්ව, අත් ඉව්ව, අනිව්ව. ඉව්ව සේ නෑ කියන එකයි මේක තේරුම. ඒ අර්ථය මේ වචනෙම හැඟවිලා තියෙනව. අනත්ත කියන එකට අනාර්ථ කියනව සංස්කෘතයෙන්, අනත්ත කියනව පාලියෙන්, අනාථ කියනව සිංහලෙන්. යමක් දුකනම් ඒක අනාථයි. අනාථයි යන්න ඇත නැත කියන වචන දෙකටම අයිති නෑ. අනාථයි.අන්න අනාථ දකිනව. අනත්ත කිව්වෙ අන්න ඒකයි. ගන්න වටිනාකමක් නෑ. අනාථයි. ඇසුරු කළොත් ඉවරෙටම ඉවරයි. අනාථමයි.

අනාථ කියන වචනෙ හරි හොඳටම, ගැඹුරටම, දුක්ඛිත භාවය, අසරණ භාවයෙ අන්තිම පහත්ම පෙත්ත පෙත්ත වචනයක්. ඉතින් ගැණු ලමයෙක් අනාථ වුණා, ගැණු ලමයෙක් අසරණ වුණා.

වචන දෙකක්. අසරණ වුනොත් පිළිසරණක් වෙන්න පුළුවන්. අනාට වුනොත්? මුළු ජීවිතකාලෙම අනාටයි කියන එකට වැටෙනව. එයා අනාට වුණා. එයා හදන්න පුළුවන් එක්කෙනෙක් නෙමෙයි. අන්න ඒ වගේ අනාටයි කියන වචනෙන් පෙන්නන යමක් ඇත්නම් ඒකෙ ගන්න කරන්න මොනම දෙයක්වත් නෑ කියන එකයි තේරුම. හදන්න බෑ ගොඩනඟන්න බෑ අනාට වුණාට පස්සෙ. එහෙනම් මේ ලෝකෙ අනාටයි ඉතා කෙටියෙන්ම කියනවනම්.

එහෙනම් මොනවද අනිවිච්ච? මොනවද කැමතිසේ නැත්තේ? මේ ඇහූ අපි බලාපොරොත්තු වෙනව කැමති සේ පවත්වන්න. ප්‍රිය මනාප සේ පවත්වන්න. අප්‍රිය අමනාප ඒව එනවට කැමති නෑ. නමුත් කැමති සේ නෑ. අප්‍රිය අමනාප ඒව එනව. එහෙනම් ඇහූ අනිවිච්චයි. රූප අපි කොච්චර කැමති වුණත් පවත්වන්න බෑ. අකමැති රූප එනව නමුත් කැමති නෑ. කැමති රූප යනව ඒකට කැමතිත් නෑ. නමුත් අපි කොච්චර කැමති නැති වුණත් අකමැති ඒවා එනව කැමති ඒවා යනව. එහෙනම් ඒ රූපත් අනිවිච්චයි. ස්ථිර නෑ කතාව නෙමෙයි ගන්නෙ. අනිවිච්චයි. කැමති සේ නෑ. ඉව්ව සේ නෑ. ඇහූ කැමති සේ නෑ රූප කැමති සේ නෑ, කන කැමති සේ නෑ ශබ්ද කැමති සේ නෑ, නාසය කැමති සේ නෑ ගන්ධ කැමති සේ නෑ, දිව කැමති සේ නෑ රසය කැමති සේ නෑ, කය කැමති සේ නෑ පොට්ට්බ්බයෝ කැමති සේ නෑ, මන කැමති සේ නෑ ධර්මයෝ කැමති සේ නෑ. ඔය ටික තමයි නාම රූප කිව්වෙන් මුළු ලෝකෙම කිව්වෙන්.

එහෙනම් ලෝකෙ අනිවිච්චයි කිව්වෙ ඔන්න ඕකයි. කැමති සේ නැත්නම් ඒ කැමති සේ නැති එකක් කැමති සේ පවත්වන්න ඕනෑ කියන දෘෂ්ටියකින් ඒ පස්සෙ යනවද ඒ තරමටම එන්නෙ දුක. මේ ලෝක සත්ත්වයා කරන්නෙ ඕක. එහෙනම් ලෝකයා අනාටයි. සත්‍යය දන්නැති ලෝකයා අනාටයක් තුළ ගොඩනඟනව. අනාටයක් තුළ සැරිසරමින් පිළිසරණක් හොයනව. අනාටයක කොහොමද පිළිසරණක් හම්බවෙන්නේ? අන්න යථාර්ථය. ලෝකය අසරණයි ධර්මතා අනාටයි. දැන් දෙකම අහු වෙනවනෙ. ලෝකය අසරණ වෙලා තියෙන්නෙන් ඒකනෙ, සරණක් නෑ. සරණක් නැති දේ අල්ලන්න ගියහම ගිය එක්කෙනා අනාට වෙනව. ඒකනෙ සිද්ධ වෙන්නෙ. අනාටයෙන් මිදුණ නම් නාටයි.

අන්න, අනාට නාට දැක්ක නම් බුදුන් දැක්ක. දැන් ධර්මය තුළින් බුදුන් දැක්කනෙ “ යෝ ධම්මං පස්සති සෝ මං පස්සති” දැක්කෙ නැද්ද? අන්න අනාට නාට දැක්ක දාට බුදුන් දැකල. ධර්මය දැක්ක. එහෙනම් ධර්මය තියෙන්නෙ ඔතන තේද? ඉතින් ඔය අනාට නාට දකින්න තියෙන ධර්මය පැත්තක තියෙද්දී, ඔය පොඩ්ඩ දැකගන්නැතුව අපි මොනවද මේ කරන්නේ? මොනවද අපිට කරන්න තියෙන්නේ? දැන් ඔය ටික දැනගන්න බැරිද? එදා පුණ්ණ දාසි නිවන් දැක්කෙ ඔය පොඩ්ඩ තෝර ගන්න පුළුවන් හින්දනෙ. හත් අවුරුදු දරුවො නිවන් දැක්කෙ ඒකනෙ. ඒකට ධර්ම ශක්තිය වඩල බෝධි පාර්ශ්විකත්වය වඩල සම්පූර්ණ වෙලා තියෙන්න ඕනෙ. ඉතින් ඕක අද නෑ කියන්න පුළුවන්ද? ඕන තරම් ඉන්නවනෙ. අන්න ඒකයි කරණය. ඔය පොඩ්ඩනෙ පෙන්නගන්න ඕනෙ.

ඔය පොඩ්ඩ පොඩ්ඩ වුණාට ලොවතුරා බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් පෙන්නනකන් හැඟවිලා. මේකෙ වටිනාකම එව්වර ලොකුයි. මේ වචන තුන ලෝකෙ හැඟවිලා තියෙන වචන තුනක්. ලොවතුරා බුදුවරයෙක්ම ඕනෙ මේක විද්‍යාමාන කරන්න. ඒ තරම් වටිනව. මේ වටිනා වචන තුන අර්ථය හැඟවිච්ච නිසා අපිට අත්‍යවශ්‍ය හරය, මහා හරයක් ලබාගන්න තියෙන එක වැහිල තියෙනව. මෙන්න නිවන් හරය වැහිල තියෙන තැන. පටිසම්භිදා ඥාන සහිත රහතන් වහන්සේලා නැති අඩුපාඩුව තියෙන්නෙ. එතෙන්දි නෙ ඕක මතු වෙලා එන්නෙ. යථාර්ථය මතු කරගන්නෙ ඒකෙන්. ඉතින් ඔය ටික අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ. අන්න දැන් අපි දැන ගන්නව වචනයේ පදාර්ථය හරියටම, නිරුක්තිය දැකල. අන්න ඒ වචන තුළම තියෙනව අර්ථය.

ඔය වචනෙ තියෙන අර්ථය පැත්තකින් දාල අපි ඕකට වෙන වෙන අර්ථ පටලවගෙන කියන්න ගියාට හරියන් නෑ. අර “චිත්ත ඛිත්ත පට ධාරේතීති භික්කු” කියල පෙන්නනව. “භික්කාටනේන භික්කු” කියල කියනව. එක්තරා හිඟන්නෙක් කිව්වලු “එහෙනම් මටත් වැදපල්ල පුදපල්ල” කියල. ඇහුවලු මොකද කියල. “චිත්ත ඛිත්ත පට දරන හින්ද භික්ඡුව කියනව. මමත් මේ සිදුණු බිදුණු ඒව තමයි දරන්නෙ. ඉතින් මම භික්ඡුවක් වෙන්නෙපැයි එහෙනම්?” “භික්කාටනේන භික්කු” “මාත් හිඟා කාල තමයි ඒවත් වෙන්නෙ. ඉතින් මේ නිසා භික්ඡුවක් වෙන්න එපෑ. එහෙනම් මටත් වැදපල්ල පුදපල්ල මාත් භික්ඡුවක්” කිව්වලු. දැන් නෑ කියන්නද? සිදුණු බිදුණු පට දරණහෙයින් භික්කු වෙනව කියල “චිත්ත ඛිත්ත පට ධාරේතීති භික්කු”, තෝරල තියෙනව. “භික්කාටනේන භික්කු”. භික්කාටනය කරනව කියන්නෙ පිඩු සිඟා

ගන්නව.

අන්න පද නිරුක්තියක් තියෙනව භික්කු කියන එකේ නිරුක්තියක්. ඒක දැක්කේ නැති නිසයි ප්‍රශ්නෙ තියෙන්නෙ. භික්කු කියන වචනෙ ගත්තහම, “භි” කියන්නෙ භවය. “කු” කියන්නෙ ක්ෂය කරනව. භවය ක්ෂය කරන හෙයින් භික්කු කිව්වනම් භිභන්නට කියන්න පුළුවන්ද මාත් භවය ක්ෂය කරනව කියල? උා භවයෙ ඇලිල ඉන්නෙ. භවය ක්ෂය කරගෙන යන කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ මාර්ගයේ යනව නම් එයා භික්කු. භවය ක්ෂය කරනව කියන එක භික්කු කියන වචනෙ තියෙනව. පද නිරුක්තිය ඒකයි. පද නිරුක්තිය ගන්න නම් අර කියන නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානය කියන ඥානයෙන් ගන්න ඕනෙ.

(මට වැටහෙන්නෙ ඔබ වහන්සේ මේ ඥානය වඩල තියෙනව) එක්තරා මට්ටමක් තියෙනව. ඉතින් මම නෑ කියන්නෑ, ජේන්න තියෙන දේ නොකිය බැරි නිසා කියනව. ඒ නිසා තමයි මම මේ වචන පද දීල නියම යථාර්ථය මතු කරල දෙන්නෙ. යථාර්ථය තේරුම් ගන්නෙ ඔය ක්‍රමයෙන්. ඉතින් භික්කු කියන අර්ථය හොඳට පැහැදිලියි මතු කරල දුන්නට පස්සෙ. නමුත් පොත් පත්වල භික්කු කියන එකට එහෙම අර්ථය දීල නෑ. භවය ක්ෂය කරනව. “කු” කරනව කියන්නෙ ක්ෂය කර දමනව. පහත් කර දමනව. නින්දිත දෙයක් බවට පත් කරල නිස්සාර දෙයක් බව තේරුම් කරල දෙනව. අන්න භික්කු වෙන හැටි. ඉතින් ඕකට වින්න භින්න පට දරන භින්ද භික්කු කිව්වට හරියන්නෙ නෑ. භික්කාටනය කරන භින්ද භික්කු කිව්වට හරියන්නෙත් නෑ. භවය ක්ෂය කර දමන වැඩ පිළිවෙලට බැහැපු භින්ද භික්කු කියනව කිව්වොත් ගැළපෙනව. ඒක භිභන්නට තියා මේ ලෝකෙ එහෙම නැති කාටවත් කියන්න බෑ. අන්න ඒ වගේ දෙයක් ඔය තියෙන්නෙ.

ඉතින් “යදනිච්චං තං දුක්ඛං යං දුක්ඛං තදනත්ථා” දැන් ඔව්වරයි තෝරගන්න තියෙන්නෙ. ඔතන මුළු ධර්මයම දැක්ක, අනාථ බව දැක්ක නාථ බව දැක්ක. මොකක්ද නාථ? එහෙනම් කාම ලෝකෙ බැලුවත් තියෙන්නෙ ඔය අනිච්ච දුක්ඛ අනත්ත කොටසමයි. රූප ලෝකෙ බැලුවත් අනිච්ච දුක්ඛ අනත්ත කොටසමයි. අරූප ලෝකෙ බැලුවත් අනිච්ච දුක්ඛ අනත්ත කොටසමයි.

එහෙනම් කාම ලෝක අනාථයි. රූප ලෝක අනාථයි. අරූප ලෝක අනාථයි. සියළුම ලෝක වල තියෙන්නෙ ඔව්වරයි. සියළු ලෝක අනාථයි. එහෙනම් මොකක්ද කරන්න ඕනෙ? ඕක අල්ලගෙන යම් ජන්දරාගයකින් බැදිල ඉන්නව නම් ඔන්න ඕක අතහැරපු දාට ඒකයි නාථ. අතහැරීම නාථයි. අපිට ඕනෙ අතහැරගන්න. අතහැරීම නාථයි අතහැරීම වෙත්වා!. නොඇල්ම නාථයි නොඇල්ම වෙත්වා!. මිදීම නාථයි මිදීම වෙත්වා!. නිවනම නාථයි නිවනම වෙත්වා!. අන්න පැතුමයි ධර්මයයි දෙකම එනව. ධර්ම ආවර්ජනය එනව. ලෝකයෙ ආදීනව දකින්න ඕනෙ. නිවනෙ ආනිසංස දකින්න ඕනෙ. මෙන්න මාර්ගය වැඩෙන හැටි. දැන් අනාථය අනාථය හැටියට දැක්කට පස්සෙ පහ කළ යුතු දහමක් අපි දකිනව. පස්සාස කළ යුතු දහමක්. පහ කරනවටයි පස්සාස කරනව කියන්නෙ. එතකොට මොකක්ද ඇසුරු කරන්න ඕනෙ? නාථත්වය. අතහැරීමක් ඇද්ද නොඇල්මක් ඇද්ද මිදීමක් ඇද්ද යථාවබෝධය ලබාගන්නා වූ ධර්ම මාර්ගයක් සිහි කිරීමක් ආවර්ජනයක් ඇද්ද ඒක තමයි ආශ්වාස දහම. මෙන්න මේ දහම ආශ්වාස කරමින් ලෝකෙ මෙව්වර කල් ගත්ත අවිද්‍යා සහගත දහම පස්සාස කරමින් කටයුතු කරපු ඔය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය කරපු ඔය අනාපානයේ හිටපු එක්කෙනා නිවන් දකිනවා. ඔන්න ආනාපාන භාවනාව. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස භාවනාව.

වෙන එකක් කරල හරි යයිගැ. දැන් ආනාපානය කියල හෝ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කියල හෝ බඩ පුම්බල හකුළල හරි නාහෙට හුස්ම අරගෙන ඇරල හරි ඔය ටික වෙනවද? පහ කළ යුතු දහම තේරුම් අරන් පහ කර දැම්මොත් ඒ ඇසුරු කළ යුතු වන්නාවූ ධර්මය ඇසුරු කරමින් නිවන ඇසුරට ගත්තොත් එයා නිවන් දකින්නැද්ද? එතකොට නිවන් දකිනව. ඒකට හේතු තියෙනව. හැබැයි හුස්ම උඩට අරගෙන පල්ලෙහට ඇරියොත් නිවන් දකින ක්‍රමය මොකක්ද ඇහුවොත් එහෙම මොනව කියන්නද? ඔකට මොනව ගැටගහන්න ගියත් හරියන්නෑ. අන්න අපි දැන ගත යුතු දේ.

තණ්හාව යම් තැනකද උපදින්නෙ ගෙවෙන්නෙත් එතන. ක්ෂය කළ යුත්තෙත් එතන.

“වක්කු ලෝකේ ප්‍රියරූපං සාත රූපං එත්තේසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.” මෙන්ත තණ්හාව උපදින තැනක්. ඇහැ ලෝකයේ ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් යුක්තයි මධුර ස්වභාවයෙන් යුක්තයි. ඒ තෘෂ්ණාව එහි උපදිනව. එහි පවතිනව.

“එත්ත නිරුජ්ජමානා නිරුජ්ජති” එතනමයි නිරුද්ධ කරන්න පුළුවන්. අන්න උපන් තැනම නිරුද්ධ කරන්න ඕනෙ. එහෙනම් ඇහේ උපදින තෘෂ්ණාව ඇහැ නිසා උපදින තෘෂ්ණාව ඇහැ මුල් කරගෙනයි හටගන්නෙ. එතනමයි ඒක නිරුද්ධ කරගන්න ඕනෙ. “රූපං ලෝකේ ප්‍රියරූපං සාත රූපං එත්තේසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ත නිව්සමානා නිව්සති.” “නිරුජ්ජමානා නිරුජ්ජති” කියන්නෙන් එතනමයි.

මේක නිරුද්ධ කිරීමක් මිසක් යටපත් කිරීමක් නෙමෙයි. යටපත් කරන්න එකක් තියෙන්න එපැයි. තියෙන එකක් කොහෙද? තියෙනව කිව්වොත් ආත්ම දෘෂ්ටියනෙ. හේතුඵල ක්‍රියාකාරීත්වයක් හදාගෙන තියෙනව අවිද්‍යාවෙන්. ඔය ක්‍රියාකාරීත්වය නිරෝද කරනව. රෝද කියන්නෙ කරකවාගෙන යනව ඒ පස්සෙන්, රවුම් ගහනව. නිරෝද කරනව කියන්නෙ රවුම් ගහන එක නතර කරනව. ඇති එකක් පස්සෙ ගියෙන් නෑ. නැති කථාවකුත් නෑ. එහෙනම් නිරෝද කරනව කියන්නෙ නැති කරනව නෙමෙයි. නැති කරනව කිව්වොත් ඇති කරපු දෙයක් තියෙන්න ඕනෙ. ඇත නැත කියන අන්න දෙකක් ඒක. අන්න, රෝද කියන එකේ අතින් පැත්ත නිරෝද. වක්‍රය නතර කරනව. වක්‍රයක් නිසා විද්‍යාමාන වෙනව. වක්‍රය නැත්තම් නතර වෙනව.

අපි වක්‍රය ක්‍රියාත්මක කරනවනෙ මොහොතක් ගානෙ. අවිද්‍යාවෙන් කරන වැඩ පිළිවෙල ඕකනෙ. ඉතින් අපි විසින් කරන වැඩ පිළිවෙල නිසා අපි දුක් විදිනව මිසක් වෙන එකක් කරනවද? නිරෝද කරනව කියන්නෙ රවුම් ගහන එක නතර කරනව. ඊට පස්සෙ ඒක රවුම් ගහන්නෑ. අන්න නතර වුණා. දැන් බලන්න ඔය වචනෙ අහන හැටි. “රවුම් ගහන්න ගිහින් ආව නේද මෙතන?” අර පැරණි අය තවත් බනිනව. “කොහෙද රවුම් ගහන්න ගියෙ? ගියාද රෝන්දෙ ගහන්න?” අන්න අහන වචනයක්. රෝන්දෙ. “රෝ” කියන වචනෙන් පෙන්නන්නෙ, රෝද කරනව. රෝද කරන්න ගියොත් අන්ධ වෙනව. අවිද්‍යා අන්ධකාරයට වැටෙනව. එහෙනම් රවුම් ගහන්න ගිහිල්ල අන්ධ වෙන එක්කෙනා රෝ අන්ධෙ රෝන්දෙ යනව. රෝන්දෙ යනව කියන වචනෙ අපට නිකන් පැරණි වචනයක් වගේ පෙනුණට බලන්න දහම් වචනයක් තියෙන්නෙ. රවුම් ගහන්න ගිහින් අන්ධ වෙන්නෙපා. රෝන්දෙ යන්න එපා. රෝන්දෙ ගහන්න එපා. අන්න වචනෙ අර්ථය ආපු හැටි. අන්න නිරුක්ති. රෝ අන්ධ, රෝන්ද. “රෝ” කියන්නෙ සැරි සරනව. “නිරෝ” කියන්නෙ සැරිසරන් නෑ. අපි “නිරෝ” පැත්තට යන්න ඕනෙ ඒක නැති කරගන්න. ඉතින් මේ නිරෝද වෙනව කියන්නෙ අන්න ඒකයි.

දැන් අපිට ආව කර්මස්ථානයක් ඔතනම. මෙව්වර වෙලා අහපු එක.

කාම ලෝක අනාඨය, රූප ලෝක අනාඨය, අරූප ලෝක අනාඨය, සියලු ලෝක අනාඨය, අතහැරීම නාඨය අතහැරීම වෙත්වා!, නොඇල්ම නාඨය නොඇල්ම වෙත්වා!, මිදීම නාඨය මිදීම වෙත්වා!, නිවනම නාඨය නිවනම වෙත්වා!.

දැන් ආශ්වාස දහමක් තියෙනව, අතහැරීම නාඨය අතහැරීම වෙත්වා!, නොඇල්ම නාඨය නොඇල්ම වෙත්වා!, මිදීම නාඨය මිදීම වෙත්වා!, නිවනම නාඨය නිවනම වෙත්වා!. ආශ්වාස දහම

කාම ලෝක අනාඨය, රූප ලෝක අනාඨය, අරූප ලෝක අනාඨය, සියලු ලෝක අනාඨය ප්‍රශ්වාස දහම. දැන් ඔය ආශ්වාසයයි ප්‍රශ්වාසයයි ඔය කර්මස්ථානය තුළ තියෙනව. දැන් ඕක කරගෙන යනකොට අනාපානය සිද්ධ වෙනව.

ආනාපානයේ යන කෙනාට අමුතුවෙන් නිවන් මග කියන්න දෙයක් නෑ, ධර්මයෝ ධර්මයෝ පවත්වනව. “ධර්මයෝ ධර්මයෝ පවත්වයි, නිර්වාණ පරතෙරට යාම සඳහා ධර්මයෝම ධර්මයෝ පුරවයි.” නවේතනාකරණය සුත්‍රයෙ හොදට විස්තර කරල තියෙනව අමුතුවෙන් කරන්න දෙයක් අපිට නෑ කියල. මේක බෝධි පාර්ශ්වික ධර්මයන්ගෙන් මතු වෙලා එන එකක්. ඉතින් මුල හරිනම් අග මතුවෙනව. (සෑම චිත්තක්ෂණයක් පාසාම ධර්මතා මතුවෙනව) අන්න ඒකයි කියන්නෙ. දැන් එක චිත්තක්ෂණයක් තුළ පටිච්ච සමුප්පාද වක්‍ර දාසයක් වැඩ කරන බව පෙන්නපු තැනක් අපේ ධර්මයේ තියෙනව. දැන් අපිට පටිච්ච සමුප්පාදය තෝරන්න පුළුවන්ද එහෙම ලේසියෙන්?

එක විත්තක්ෂණයක් පටන් ගත්ත තැන උත්පාද වෙලා ස්ථිති වෙලා භංග කියන අවස්ථා තුනට යන්න ඉස්සෙල්ල, ස්ථිති සම්පූර්ණ වෙනකොට, හතර ආකාරයකින් වැඩ කරන පටිච්ච සමුප්පාද වකු හතරක් ක්‍රියාත්මක වෙනව. දැන් විභංගප්‍රකාරණයෙ ප්‍රත්‍යාකාර විභංග කියන කොටසක් තියෙනව. ඒ කොටසෙ තියෙනව සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක වෙන හැටි. මේක අති සුක්ෂම විද්‍යාවක්, අභිධර්මය අහක් කරල ධර්මයේ යටපත් වුණ තැන් ගොඩනගන්න විදිහක් නෑ. ඒක විශේෂඥ ධර්මයක්. වහගත්තහම ඇරගන්න තියෙන්නෙ එතනින්.

දැන් අපි ආයතන කියන්නෙ මොනවද අහපුවහම, සුත්‍ර පිටකය බලාගෙන ගියහම කිසි තැනක, අඩුගානෙ අටුවාවකවත් විග්‍රහ කරල නෑ ආයතන මොනවද කියල. ඇස, කන, දිව නාසය, ශරීරය, මන සලායතන හැටියට පෙන්නව. ඇස, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මන කියන ඒවට සලායතන කියනව. දැන් අපි අහනව බුදුරජාණන් වහන්සේ සලායතන නිරෝද කලා ද නැද්ද කියල. “අවිද්‍යායත්වේව අසේසවිරාග නිරෝදා සංඛාර නිරෝදෝ, සංඛාර නිරෝදා විඤ්ඤාණ නිරෝදෝ, විඤ්ඤාණ නිරෝදා නාම රූප නිරෝදෝ, නාම රූප නිරෝදා, සලායතන නිරෝදෝ.” උන්වහන්සේ අවිද්‍යාව ශේෂයක් නැතුව විරාගයෙන් නිරෝදයට පත්කරපු උත්තමයෙක්ද නැද්ද කියල අහපුවහම නෑ කියන්නද? අවිද්‍යාව ශේෂයක් නැතුව විරාගයෙන් නිරෝදයට පත් කරල තමයි සලායතන නිරෝද කරල තියෙන්නෙ. සලායතන කියන්නෙ ඇස කන දිව නාසය ශරීරය මන නම්, ඇස කන දිව නාසය ශරීරය මන සලායතන නම්, ලොවතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේට බුදු වුණාට පස්සෙ හතලිස් පස් අවුරුද්දක් ඇස කන දිව නාසය ශරීරය මන තිබුණෙ නැද්ද? ඇහුවොත් මොකක් කියන්නද?

සුත්‍ර පිටකයෙන් විතරක් තෝරන්න ගියොත් අභිධර්මය අහක් කරල කොහොමද ඕක තෝරන්නෙ? ඕක තෝරගන්න එකක් සුත්‍ර පිටකයෙ නෑ. ඕක තියෙනව විභංගප්‍රකාරණයෙ. “වක්කු වක්කායතන වේද? වක්කායතන වක්කු වේද?” ප්‍රශ්න දෙකක් අහල උත්තරේ දෙනව. “වක්කු වක්කු වේ වක්කායතන නොවේ, වක්කායතන වක්කායතන වේ වක්කු නොවේ.” කොච්චර ලස්සනට තෝරල තියෙනවද? දැන් කොහොමද අභිධර්මය අහක් කරල වරද්දපු එක තෝරන්නෙ?

දැන් ඕක තෝරගන්න මම විස්තරයක් කියන්නම්. ආයතන තෝරගන්න ඉස්සෙල්ල අපි මෙහෙම දකින්න ඕනෙ. මේ අපේ පැරැණිතො වචනයක් කියනව නේද මේ ශරීරයට ශරීර කුඩුව කියල? මේ ශරීර කුඩුව, පඤ්චස්කන්ධ කුඩුව. මෙහෙම කථාවක් කියනවනෙ. මේක අද වෙනකන් එනව අපේ පැරැණිතන් අතරෙ. ඔන්න ඕක හොඳ උපමාවක්. අපේ ළඟ ඉස්සර තිබුණා හෙළ අටුවා. හෙළ අටුවා වල තිබිච්ච අද නෑ, හෙළ අටුවා පත්ඉරුවක්වත් නෑ අද. ඔක්කොම විනාශ කරල. පස්සෙ ලියාගත්ත බුද්ධසෝෂ ආචාරිත්තෙ අටුවා මුල් කරගත්ත අටුවා තමයි දැන් තියෙන්නෙ. ඒක තමයි අද ඕව වැහිල තියෙන්නෙ.

කුඩුව කියන වචනෙ හරි වැදගත් දෙයක් මේ ආයතන හැඳුණ හැටි පෙන්නන්න. වක්කු වක්කායතන නොවෙන බව පෙන්නන්න හොඳම දෙයක්. දැන් මෙහෙම දෙයක් හිතල බලමු. අපි කඩෙන් කුඩුවක් අරන් එනව. දැන් මේක මොකක්ද ඇහුවහම, කුඩුවක්. මයිනෙක් දැම්මොත් දැන් මොකක්ද? මයින් කුඩුවක්. මයින අහක් කරල දැම්ම ගිරවෙක්, කුඩුව එහෙම්මයි. දැන් ගිරා කුඩුව. ඒක අහක් කරල දැම්ම හා පැටියෙක්. දැන් හා කුඩුව. දැම්ම බලු පැටියෙක්. දැන් බලු කුඩුව. කුඩුව එහෙම්මයි. දාපු දාපු සතා අනුව ඒ කුඩුවට නමක් කිව්ව. හැබැයි කුඩුව වෙනස් කළේ නෑ. ඇතුළට දාල තිබිච්ච සතා විතරයි එලියට ගත්තෙ.

දැන් තව එකක් ගම්මුකො. මේ ස්ථානය දැන් අපි හිතමුකො ගෘහයක් කියල. දැන් පශු චෛද්‍ය වැඩ පිළිවෙලක් මේකෙ කරගෙන යනව ඇවිදිල්ල. දැන් මේක මොන ආයතනයද? පශු චෛද්‍ය ආයතනය. ගේ එහෙම්මයි. ටික කාලයකින් මේක අයිත් කරල ග්‍රාමීය බැංකුවක් පිහිටෙව්ව. දැන් මේක බැංකු ආයතනය. ගේ එහෙම්මයි. එහෙනම් ආයතනය වෙනස් වුණේ ඒක ඇතුළෙ කරපු වැඩ පිළිවෙල නිසා මිසක් බාහිරින් තිබිච්ච අර කුඩුව නිසා නෙමෙයි. මෙන්න මේ වගේ ඇහූ කුඩුවක්. මේක “ශුන්‍ය ග්‍රාම නමුදු වේ” මෙසේ පෙන්නල තියෙනව. මේක කුඩුව. මේ කුඩුව තියෙනව. මේක ගුහාව. ප්‍රසාද රූපය මේ ඇහූත් එක්කල සම්බන්ධයි. ජීවත් වෙලා ඉන්න කෙනාගෙ වක්කු ප්‍රසාදයයි ඇහූයි ඔක්කොම අතරෙ සම්බන්ධයක් තියෙනව. එතකොට මේක කුඩුව විතරයි.

දැන් මේකට බැරවෙලා හරි අපි කාම දෘෂ්ටියෙන් කාම සහගත හැඟීමකින් කාමයෝ ඇසුරු කරන්න පටන් ගත්තොත් මේක කාම වස්තූන්ගේ කාම දර්ශනයන්ට ආයතනයක් කරගත්ත වෙනව. ඒක මේක ඇතුළේ තියනකන් කාමයන්ට ආයතනයක්. මෙන්න ආයතන හැදෙන හැටි. මේ කන තුළින් කාම හඬ අහගන්න කැමති නම්, ඒ තාක් කල් කන්දී අහන් ඉන්නව. කන කාමයන් ඇතුළට දාන එකක් කරගත්ත. අන්ත ආයතනයක් කරගත්ත. අන්ත සෝත ආයතනයක් වෙච්ච හැටි. වක්ක ආයතනයක් වෙච්ච හැටි. එහෙනම් යම් දවසක රාගක්ෂය නම් ද්වේෂක්ෂය නම් මෝහක්ෂය නම් ආයතන ඉවරයි, කුඩු ටික කියෙනව. එහෙනම් මේකට ශරීර කුඩුව කිව්ව. අන්ත ආයතන නැති වෙච්ච හැටි, සලායතන නිරෝද වෙච්ච හැටි. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේට සලායතන නිරෝදයි කුඩුව කියෙනව. එහෙනම් පෙනීම නෙමෙයි මේ කියන්නේ. පෙනීමට බැඳුණු ඡන්දරාගයක් ඇද්ද, ඒකෙන් තමයි මේක ඇතුළේ පවත්වන්නේ. ඡන්දරාගය නිරෝද කරන්න කිව්ව. පෙනීම නිරෝද කරන්නැ. ඇඟීම නිරෝද කරන්නැ. ඇහෙනව ඡේනව. එහෙනම් සංඛාර නිරෝද කරන්න ඕන ඕනනින්. එතකොට සංඛාර නිරෝද කරනකොට අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගන්න යම් වැඩ පිළිවෙළක් ඇද්ද, ඒක නිරෝදයි. ඒකත් එක්ක තමයි ආයතන හැදෙන්නේ. අන්ත, ඡන්දරාගය හැදෙන්නේ එතන.

ඉතින් කොයි තරම් සියුම් තැන් පැටලිලාද කියෙන්නේ? ඒකයි කියන්නේ අභිධර්මයේ වැදගත් හරිය අසීමිතයි කියල. ඒ ටික අයිත් කරල මේ ධර්මය තෝරන්න ගියොත් එහෙම පිස්සු හැදෙනව. අභිධර්මය අත්‍යවශ්‍යයි. නැතුව කොහොමද ධර්මය තෝරන්නේ? දැන් සමහර අය අහනව අභිධර්මයට ඉස්සෙල්ල නිවන් දැක්කේ නැද්ද කියල. දැක්ක. දැන් මෙහෙම හිතන්නකො.

වෛද්‍යවරයෙක් ඉන්නව. සාමාන්‍ය වෛද්‍යවරයට දෙනව උගන්නපු විද්‍යාව අනුව මෙන්න මේ පෙනී වර්ගය මෙන්න මේ රෝගයට කියල. මේ රෝග ලක්ෂණ පෙන්වන්නේ මෙහෙමයි කියල වෛද්‍යවරයට උගන්නනව. පෙත්තක නමක් ගහල පෙත්තෙ හැඩ රුව කියල පෙත්ත පෙන්නල මෙන්න මේ පෙත්ත තමයි මේකට දෙන්නේ කියල වෛද්‍යවරයට කියා දෙනව. දැන් හොඳයි එක සමාන වර්ණ ඇති, සමාන හැඩ ඇති, සමාන බර ඇති යම්කිසි පෙනී වර්ග කීපයක් හදල තිබුණ නම් එක වගේ ලෙඩ වලට, අර පැකට් එකේ ගහල ඔක්කොම කරල විශේෂඥ පෙනී නිෂ්පාදනාගාරයෙන් හදල එවනව අර වගේ. ඉතින් අර ඩොක්ටර් මොකද කරන්නේ, බොතල් වල දාල තියාගත්ත, නැත්නම් මොනවයෙ හරි දාල තියාගත්ත.

දැන් ලෙඩේ බලල ඔය තියෙන පෙත්ත බැලුව. බලල ඒකෙන් පෙත්තක් දුන්න. බලලෙක් හරි මොකෙක් හරි පැනල දඩ්බිඩ් ගාල මේක පෙරළුව. දැන් පෙනී ටික කලවම් වුණොත් එහෙම දොස්තර අනාඨයි. ඇයි දොස්තර හැඩරුව දකිනව වර්ණය දකිනව ප්‍රමාණය දකිනව. මේ පෙනී එක ජාතියේ දෙකක් එහෙම තිබුණ නම් මෙතන, දොස්තරට පුළුවන්ද කලවම් ඇරගන්න? දැන් දොස්තරට පෙනිවලින් බේත් දෙන්න විදිහක් නෑ පෙත්ත වරදින්න පුළුවන්. දැන් ඔය වෙලාවට මොකද කරන්නේ විශේෂඥ දොස්තර ලඟට ගෙනියන්න ඕන මේක ඇරගන්න. එහෙනම් විශේෂඥයට ගෙනිව්වට පස්සේ පර්යේෂණට දාල බලනව. රසායන පරීක්ෂණේ ඊට වඩා අති සියුම් එකක්. ඒකෙන් තෝරනව මෙන්න මේ අහවල් පෙනී ටික මෙන්න මේ ටිකයි, මෙන්න මේ අහවල් පෙනී ටික කියන්නේ මේ ටිකයි කියල. තෝරල දුන්නයිත් පස්සේ අන්ත දැන් ආයෙ සැරයක් වෛද්‍යවරයට පුළුවන් බේත් දීල ලෙඩේ හොඳ කරන්න.

දැන් පෙනී සකස් කරන නිර්මාණාත්මක අවස්ථාව වගේ තමයි විශේෂඥ ධර්මය හෙවත් අභිධර්මය. ඒ වගේ ඖෂධය වශයෙන් තියෙන්නේ ධර්මය නම්, සුත්‍ර පිටකය නම්, සුත්‍ර පිටකයේ ඖෂධය වරද්දපු දාට ඔය බළල්ලු පැනල හිටන් අර පෙනී කලවම් කලා වාගේ. අදත් ඕක වෙලා තියෙන්නේ. එක එක්කෙනා තමන්ගේ මත ලියල. අන්ත දැන් ඉතින් කලවම් වුණාට පස්සේ ඇරගන්නේ මොකෙන්ද? අභිධර්මයට දාල සුද්ද කරල ගන්න ඕන. අන්ත වෙලා තියෙන එක.

විභංගප්‍රකරණයේ අනාපාන විභංගය කියල එකක් තියෙනව. අන්ත වැදගත්ම තැනක්. දැන් අපිට ආනාපානය විග්‍රහ කරන්න ගිහිල්ල කියනව “ගණන, අනුපුබ්බංජන, ටුපන, ටපන”. ස්ථාන හතරක් ගැන කියනව. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ගණන් කරන්න කියනව නාභේ අග හරි තොල් පොටේ හරි හිත තියාගෙන. ඉතින් එකයි දෙකයි කියල නාසයේ ඔය ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ගණන් කරල එකේ ඉඳන් පහට ගණනව. පහේ ඉඳල හය හත අට නමය ඔහොම කියල හිටන් ගැණල දහයෙන් ආයි සැරයක් අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් යනව. දැන් මෙහෙම කියා දීල තියෙනව විසුද්ධි මාර්ගයේ.

ගණන කියන්නේ හුස්ම ගණන්තෝනේ, අනුප්‍රබ්බංජන කියන්නේ එක දෙක තුන හතර පහ, එක දෙක තුන හතර පහ හය හතර කියල දහයට එතකන් ගැණල අනුලෝම ප්‍රතිලෝම වශයෙන් ආපහු ගණන එක.

උපන කියනකොට කියනව නාහේ අග හරි තොල් පොටේ හරි හුස්ම වදින තැන හිත තියා ඉන්න. ටපන කියනව එතනින්ම හිත වෙනස් කරන්න එපා පිහිටවාගෙන එතනම හිත තියා ඉන්න. ඔන්න ගණන් හතර කියල දීල තියෙනව.

“ගණන, අනුප්‍රබ්බංජන, උපන, ටපන” කියන හතර, විසුද්ධි මාර්ගයේ ආනාපානය විග්‍රහ කරන්න ගිහිල්ල කියා තියන්නේ ඔහොම. දැන් අපි ඕක කර කර ඉන්නව කියමුකො. හොඳයි ආනාපාන විභංගය කියන්නේ ත්‍රිපිටකයට අයිති මේ අභිධර්ම පිටකයට අයිති විභංගප්‍රකරණයේ තියෙන ආනාපාන විභංගය. ආනාපාන විභංගයේ තියෙනව “ගණන, අනුප්‍රබ්බංජන, උපන, ටපන” කියන වචන හතර. හැබැයි ඒකේ කොහොමද තියෙන්නේ? මේ ප්‍රථම ධ්‍යානයයි මේ ද්විතීය ධ්‍යානයයි මේ තෘතීය ධ්‍යානයයි මේ චතුර්ථ ධ්‍යානයයි කියල ගණනින් තේරුම් ගන්න. අන්න ගණන. අනුපුර්වව සමවදින්න. ප්‍රථම ධ්‍යානයට සම වැදිල ඊළඟට ද්විතීය ධ්‍යානයට ඊළඟට තෘතීය ධ්‍යානයට ඊළඟට චතුර්ථ ධ්‍යානයට, මේක පුරුදු කරගන්න. අන්න අනුප්‍රබ්බංජන. උපන, පිහිටන්න එකින් එකට. ප්‍රථම ධ්‍යානය අධිෂ්ඨාන කරගන්න, ද්විතීය ධ්‍යානයයි මේ. එකින් එකට පිහිට පිහිට යන්න. ටපන, ඕන වෙලාවක් පිහිටල ඉන්න පුරුදු කරන්න. ඔන්න වශීකෘත භාවය. ධ්‍යාන හතර වශී කරන හැටි මේ පෙන්නල තියෙන්නේ.

එතකොට විභංගප්‍රකරණයේ, ත්‍රිපිටකයේ මහරහතන් වහන්සේල ලියපු එකේ ගණන අනුප්‍රබ්බංජන උපන ටපන ඔව්වර පැහැදිලිව පෙන්නල තියෙද්දී, විසුද්ධි මාර්ගයේ නාහෙන් හුස්ම ගණන්තයි, එක දෙක තුන හතර පහ කියල ගණන්තයි, නාහේ යට හරි තොල් පොටේ හරි හුස්ම තියාගන්නයි, එතනම හිත පිහිටුවා ඉන්නයි කියල කියනව. දැන් මොකක්ද ඉතින් යථාර්ථය? දැන් ඉතින් මෙතන හොඳට පැහැදිලිව පේන්නැද්ද අමුත්තක්? ඔය විභංගප්‍රකරණය නොබැලූ කෙනෙක්ද විසුද්ධි මාර්ගය ලියල තියෙන්නේ? ඒකාන්තයෙන් දැක්ක කෙනෙක්නේ. එහෙනම් මේවිචර මේ අපිට බැලූ බැල්මට තේරෙනව නම්, මේක දැක්ක කෙනෙක් කොහොමද මෙහෙම එකක් මෙතෙන්නට පැටලෙව්වේ, මෙතෙන්නට ගැළපෙව්වේ? මේ හුස්මට ඇදුවේ මොන හේතුවෙන්ද? එහෙනම් මෙතන හොඳට පැහැදිලිව පේනව තේද මේ නිවන් දකින්න තියෙන ආර්ය මාර්ගය ආනාපාන සතිය පැටලෙන්න මේ ගොතල තියෙන හැටි. වෙනස් කරල තියෙන හැටි. හොඳට පැහැදිලියිනේ.

“බුදු පසේ බුදු මහ රහත් වැනි මහා ප්‍රාඥයන්ට ආනාපාන සතිය සත්ප්‍රාය වේ. මෝහ වර්තයාට ආනාපානයන් නොකියමි.” බුදුරජාණන් වහන්සේ මජ්ඣිම නිකායේ දේශනා කරලත් තියෙනව. විසුද්ධි මාර්ගයේ කියනව “ආනාපාන සතිය මෝහ වර්තයාට සත්ප්‍රාය වේ”. දැන් කෝ ගැළපීම? ඉතින් කොහෙද හරියන්නේ? ධර්මයට ගැළපිල නෑ. කොතැනද ගැළපීම. අන්න විසුද්ධි මාර්ගයේ එහෙම කියනව. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ආනාපාන සතිය මොකක්ද? ඒක දකින්නෑ. (ඉතින් ස්වාමීන් වහන්ස අපේ අයට වැරදිල තියෙන්නේ සිව්පිලිසිඹියාපත් අරිහතුන් වහන්සේල ලියපු එක කියවන්නේ නෑ) අන්න ඒකයි කියන්නේ.

සිව්පිලිසිඹියාපත් අරිහතුන් වහන්සේලාගේ බණ, අභිධර්මය පස්සෙ හදාගත්ත එකක් කියල දානව පැත්තකට. අර විසුද්ධි මාර්ගය අරක මේක කියන එක මුදුන් මල් කඩක් කියල, හරි එකක් කියල දරා ගන්නව. දැන් කොතැනද ඉන්නේ? කාට කියන්නද මේව. (බුද්ධසෝම භාමුදුරුවන්ට සෝවාන් ඵලයවත් නෑ) දැන් බුද්ධසෝම භාමුදුරුවෝ කියන්නේ, ඕන්න අපි නුවණින් මෙනෙහි කරපු නැති අඩුපාඩුව. අඩු ගානේ මේ අපේ ඉතිහාස කතාවවත් බැලුව නම් වැදගත් දෙයක් දකින්න පුළුවන්. ඔය මහා විහාරයට ඇවිදිල්ල හිටත් ථේරවාදී පරපුරත් එක්ක සම්බන්ධ වුණ හැටියට අපි හිතා ඉන්නව බුද්ධසෝම භාමුදුරුවෝ ගැන. ථේරවාදී පරපුරත් එක්ක මහා විහාරයේ සම්බන්ධය තිබුණේ මහා විහාරය ගිනිබත් කරනකන් විතරයි මුලදී. මහා විහාරය ගිනිබත් කරනකොට සම්පූර්ණවම මහා විහාරයේ හිටපු හික්ෂුන් වහන්සේලා, ථේරවාදී පරපුර ඔක්කොම දාල යන්න ගියා. දින හතක් පොත්ගුල් ගිනිගත්තයි කියල මහා වංශයේ විග්‍රහ වෙනව මේ මහා විහාරයේ තිබිව්ව පොත් පත්. එහෙනම් එතකොට පොත්ගුල් ගිනිගන්න දින හතක් තිස්සේ, ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කරන්න කලින් තිබිල නැද්ද අපේ පොත්පත්? මොනවද ගිනිගත්තේ? අභයගිරි විහාරයයි මහා විහාරයයි දෙකේ හේදයක් නිසයි ඔය ප්‍රශ්නේ මතු වුණේ.

ඊට පස්සේ මේ මහා විහාරය ගිනිබත් කරපුවහම අභයගිරි වාසී රාජ පාක්ෂිකයි. රාජ්‍ය තනතුරු දරාගෙන රාජ්‍ය තානාන්තර දරාගෙන මිනිස්සුන්ගේ හිත දිනාගන්න ක්‍රම හදාගෙන හිටපු පිරිසක්.

ඔය පිරිසෙකුත් කොටසක් හේද වෙලා දක්ෂිණගිරි කියන විහාරයකට ගියා. එක සාගරික කියන හික්ෂුවක් දක්ෂිණගිරි කියන විහාරයේ පදිංචි වෙලා එතන හදාගත්ත තමන්ගේ ගෝල පිරිසක්. අර මහා විහාරය ගිනිබත් කරපුවහම බෞද්ධයෝ කෝප වෙලා කැරැල්ලක් ඇති වුණා. රජපුරුවෝ ඒකට බය වෙලා හිටත් පොරොන්දු වුණා මහා විහාරය තිබුණ හැටියටම හදල දෙනව කියල. මහා විහාරය විනාශ කරල ඔතන උදු වැපිරුව කියල තියෙනව බිම හාල. එතන තිබිවිච හැටියට හදල භාර දුන්නේ කාටද? අර දක්ෂිණගිරි විහාරයට ගිය අර සාගරික පරම්පරාවට. දැන් ඊට පස්සේ අළුත් මහා විහාරයේ කවුද ඉන්නෝ? අභයගිරියෙන් හේද වෙලා දක්ෂිණගිරි විහාරයට ගිහිල්ල ඒකෙන් ආපු කොටස මහා විහාරයේ දැන් ඉන්නේ. අන්න එතෙන්නට තමයි ආවේ බුද්ධසෝම හාමුදුරුවෝ. බුද්ධසෝම හාමුදුරුවෝ ඇවිදිල්ල තියෙන්නේ ථේරවාදී පරපුරක් ළඟටද? ඉතින් ඔතෙන්නදී කොහොමද ඇත්තක් ලියවෙන්නෝ? ඒගොල්ලන්ට ඕනකම තියෙන්නේ ලාභ කිරිනි ප්‍රශංසා ලබාගෙන ආර්ය මාර්ගය පිරිහවල දාල, මිනිස්සු අතර නම තියාගෙන තමන්ගේ වැඩේ කරගන්න. ඉතින් ඕකනේ වෙලා තියෙන්නේ. ඉතින් කොහොමද අටුවාවේ ප්‍රශ්න අපි හරියට ගන්නෝ? අටුවාවේ කොහොමද විග්‍රහ වෙලා තියෙන්නෝ?

ඉතින් පෙළ දහම හරි. මොකද? මාතලේ අළුවිහාරයට ආදියට ගිහිල්ල හිටත් උන්වහන්සේලා හැමතැනම මේ ත්‍රිපිටක පොත් ලියල හංගල තිබිබ. තිබිබ නිසා ත්‍රිපිටකය හැඟවිලා ත්‍රිපිටක වාක්‍ය ටික මතු වෙලා ආව. අටුවා ලියන්න ගියාට පස්සේ තමන්ට ඕන අටුවා ලිවිව. ඊට පස්සේ අටුවාවෙන් අපිට හොයාගන්න බෑ ත්‍රිපිටකයේ අර්ථය මොකක්ද කියල. අර්ථ වැහුණ. (සිව්පිළිසිඹියාව නැති එක) අන්න ඒකයි කියන්නේ. ඒ හිටියනම් පෙළ දහම හොඳටම ඇති. (රහතන් වහන්සේලා ලියපු එකෙන් අර්ථ, නිරුක්ති වලින් ගන්න බෑ.) අන්න ගන්න බෑනේ. ඒකයි. අර්ථ ධර්ම නිරුක්ති පටිභාන ලැබුණ නම් අර ධර්මය බලනකොට ලස්සනට ජේන්න පටන් ගන්නව මෙන්න නියම දහම අර්ථය. මෙන්න වරද්දල තියෙන එක. මේකට හේතුව මෙන්න. ඔය දෙකම කියනහැකි. මෙන්න මේ හේතුවෙන් මේක වැරදිල. මේ හේතුවෙන් මේක හරි. විග්‍රහ කරන්න පුළුවන්.

දැන් ඉතින් ඔය ටික පෙන්නනකොට “වත්තාරෝ අස්සසාසෝ අධිගතෝ හෝති” කියල සතර ආශ්වාසයක් ලබනව කියල කාලාම සූත්‍රයේ අගට පෙන්නල තියනව. වෛර පහක් හය පහක් දුරු කළ ආර්ය ශ්‍රාවකයා ඉහාත්මයේම ආශ්වාස හතරක් ලබයි. “වත්තාරෝ අස්සසාසෝ අධිගතෝ හෝති” අන්න අස්සසාසෝ කියන වචනය පැහැදිලිව තියෙන තැනක්. “සතෝවා අස්සසති” හුස්ම ගන්න නෙමෙයි කිව්වේ. අන්න ආශ්වාසය ගන්න කිව්වේ අන්න එතන තියෙනව ආශ්වාසය. මොකක්ද? අස්වැසිලි හතරක් ලබනව. සැනසීම් හතරක් ලබනව. මොකද, යථාර්ථය දැනගත්ත ඒ ආර්ය ශ්‍රාවකය ඒ තමන් විසින් එතෙන්නට පත්වෙනකොට පාපය අත්ඇරිල යනව එයාගෙන්. මොකක් නිසාද? මේ ලෝකයාට වෛරය ඇති කරන බය ඇති කරන යම් පංච දුෂ්චරිත එයාගෙන් කෙරෙන්නැතුව යනව. එතකොට අන්න ඒ වෙලාවේ මොකද වෙන්නෝ? ඔන්න ඔය කියන ටික නැති වෙලා යන්නේ කාගෙවත් දෘෂ්ටි වලට අහුවෙලා නෙමෙයි. කවුරුවත් කියන පද අහල නෙමෙයි. වරද වරද හැටියට දැකල දුෂ්චරිතය දුෂ්චරිතය හැටියට නොකටයුත්තක් හැටියට දැකලයි පහ කර දමන්නේ. ධර්මාවබෝධයේදී. ඒ කාලේ එක එක මත තිබුණා. එක එක අය, අන්‍ය පරිභාෂකයෝ ඇවිල්ල හිටත් එක එක දේශනා කරල යනව. “පරලොවක් තියෙනව. කරන ලද පින් පව් වල විපාක පල දෙනව.” එක කට්ටියක් ඉතින් මෙහෙම දේශනා කරනව. “ඒ නිසා පව් කරන්න එහෙම එපා”. එහෙමත් කියනව. සෝවාන් පුද්ගලයට නැත්නම් මේ ආර්ය ශ්‍රාවකයට ඒගොල්ලන්ගේ බණ අහල පව් නොකර ඉන්න ඕන කමක් නෑ. මොකද, “වරද වරද හැටියට දැකල, දුෂ්චරිතය දුෂ්චරිතය හැටියට දැකල මම මේක අත්ඇරල ඉන්නේ. මට පරලොවක් තිබුණත් එකයි නැතත් එකයි. පින් පව් තිබුණත් එකයි නැතත් එකයි. ඒ නිසා මට මේක අත් අරින්න ඕන කමක් නෑ ඔයාලෑ කීම අහල”. අන්න එතන පළවෙනි ආශ්වාසය ලබල තියෙනව.

පෙලක් අය කියනව, “පරලොවකුත් නෑ කරන ලද පින් පව් වල විපාකයකුත් නෑ”. “මයේ මොකද? මම පව් නොකර ඉන්නේ පරලොවක් නැති හින්දුවත් පින් පව් වලට විපාක නැති හින්දුවත් නෙමෙයි මේව වැරදි බව මට ජේන හින්ද. මේව දුෂ්චරිත බව ජේන හින්ද, නොකට යුතු බව ජේන හින්ද, අවැඩ බව ජේන හින්ද”. අන්න දෙවෙනි ආශ්වාසයත් ලබනව.

කරන්නාටයි මේ පව සිද්ද වෙන්නෙ කියල තව කට්ටියක් කියනව. පව කරපු කෙනාට පව. “මයෙ මොකද? කොහොම හරි කමක්නෑ පව කරන කෙනාට පව වුණත් පව නොකරන කෙනාට පව වුණත් මට ප්‍රශ්නයක් නෑ. මම එහෙම නිසා පව නොකර ඉන්නව නෙමෙයි. ඒ නිසා ඔයගොල්ලන්ගෙ බණක් මට අහල අමුතුවෙන් දරාගන්න එකක් නෑ”. අන්න තුන්වෙනි ආශ්වාසයක් ලබනව.

“කරන්නාට පව සිදු නොවේ නම්?” “ඉතින් මයෙ මොකද? මම මෙලොවත් පරලොවත් සැනසිල්ලෙ ඉන්නවනෙ. මොකද මම ඒ නිසාවත් පව සිද්ද වෙන්නැති හින්දවත් පව නොකර ඉන්නව නෙමෙයි. එහෙම ප්‍රශ්නයක් නෑ. මේක වරද වරද හැටියට මට ජේනව”. මෙන්න මේ ආකාරයෙන් ආශ්වාස හතරක් මෙලොවදීම ලබනව කියල පෙන්නනව. මෙන්න ආශ්වාස. මෙන්න “වත්තාරෝ අස්සසාසෝ අධිගතෝ හෝති”. මෙන්න අධිගත කරන එක.

ආශ්වාස සූත්‍රය කියල සූත්‍රයක් තියෙනව. අස්සසාස සූත්‍රය සහ පරමස්සාස සූත්‍රය. “ස්පර්ශ ආයතන හය පිළිබඳව උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ තතු සේ දකීද එකල්හි ආශ්වාසයෝ පූර්ණය”. මෙන්න පූර්ණ කරන ආශ්වාසයක් මේ ශාසනයෙ තියෙන්නෙ. අරගන්න එකක් නෙමෙයි. අරගෙන පහ කරන එකක් නෙමෙයි. පූර්ණ කරන එකක්. වක්කු සංස්පර්ශ ආයතනය, සෝත සංස්පර්ශ ආයතනය, සාන සංස්පර්ශ ආයතනය, ජීවිහා සංස්පර්ශ ආයතනය, කාය සංස්පර්ශ ආයතනය, මනෝ සංස්පර්ශ ආයතනය කියන මෙන්න මේ හය පිළිබඳව උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ තතු සේ දකීද එකල්හි ආශ්වාසයෝ පූර්ණය. මෙන්න පූර්ණ කරන ආශ්වාසය තියෙන තැනක්. මෙන්න “සතෝවා අස්සසති” සිහියෙන් අරගන්න කිව්ව එක.

මොනවද පූර්ණ කරගන්න ආශ්වාස? අන්න වක්කු සංස්පර්ශයෝ අපි දකින්න ඕන. මේ ඇහෙන්න ගන්න ස්පර්ශයක් තියෙනව සංස්පර්ශයක් තියෙනව. ස්පර්ශ සංස්පර්ශයක් වෙන්නෙ කුමක් නිසාද? ස්පර්ශ කරල නතර කරන්න බෑ සංස්පර්ශ කියන්නෙ ඒකත් එකක් අපි එකතු වෙනව. මොකක් නිසාද? අවිද්‍යාව තෘෂ්ණාව නිසා. අන්න ආයතනයක් හැදෙන හැටි. සෝත සංස්පර්ශ, සාන සංස්පර්ශ මේව හැදෙන්නෙ එහෙමයි. අවිද්‍යාවත් තෘෂ්ණාවත් එක්ක එකතු වෙලා ඒ කියන්නෙ ආත්ම දෘෂ්ටියෙන් අරගන්නට පස්සෙ අපිට සංස්පර්ශ ගොඩනැගෙනව. මෙන්න මේ ආයතන හය පිළිබඳව උදයංගමය දකින්න ඕන. අත්ථංගමය දකින්න ඕන.

දැන් ඕකට අෂ්ටංගම කියල තෝරන්න යනව. හටගැනීම විනාශය කියල. උදයංගමය කියන්නෙ උදා වෙන හැටි. අත්ථංගමය කියන්නෙ උදා වෙව්ව එකේ පැවැත්ම ජේන හැටි. ආස්වාදය කියන්නෙ ඒකෙන් ලබන ආස්වාදය. ඒකෙ අන්තිමට ලැබෙන වැහැරී යන ආකාරයෙන් ආදීනව දකින්න ඕන. ඊළඟට නිස්සරණ, එතකොට ඒක ඉවර වෙන හැටි. කටයුතු ක්‍රියා කරල ඉවරයි. ඇහැ කන දිව නාසය ශරීරය මන කියන මේවටත් ඒ වාගෙම රූප ශබ්ද ගන්ධ රස පොට්ඨබ්බ ධර්ම කියන මේ සියළුම දේත් උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ කියන ක්‍රියා කලාප සම්පිණ්ඩනයක් තුළ සිද්ද වෙන ක්‍රියාදාම තමයි. මේ ලෝකෙ හැම දෙයක්ම එහෙමයි.

ඇහැ කන දිව නාසය ශරීරය බැලුවත්, රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ ගැන බැලුවත්, අභ්‍යන්තර බාහිර කොහේ බැලුවත් යමක් නිර්මාණය වෙන්නෙ උදයංගමයෙන්. උදා වුණා. උදා වෙව්ව එක උදාවෙන මට්ටමක් තියෙනව. ඒ මට්ටමට ආව. අත්ථංගමයට ආව. ඊට පස්සෙ, ඒක ආස්වාද දෙන කාලයක් ආව. ඊට පස්සෙ ඒ කාලෙ ගෙවී ගිහින් ආදීනව කාලෙට ආව. ඊට පස්සෙ වැනසිල ගියා. මෙන්න මේ ක්‍රියාවලියයි මේ ලෝකෙ තියෙන්නෙ කියල හරියට දැක්ක දාට ආශ්වාස පූර්ණයි. ඇසුරු කළ යුත්ත ඔව්වරයි. දහම් ඇසුරු කරනවා ඔතෙන්නට එන්න.

ළමයෙක් පිළිසිද ගත්ත නැත්නම් බඩට ආව. එතන පටන් ගෙන ළමය වැඩෙන්න පටන් ගත්ත. උදයංගම වුණා. දැන් ළමයා බිහි වුණා. බිහි වුණාට පස්සෙ අවුරුදු දාසයක් විතර යනකන් උදයංගම අවස්ථාව, නැහිල එනව. නැහිල ඇවිදිත් අවුරුදු දාසයක් දාහතක් ගියාට පස්සෙ මෝරනව මිසක් උස යන්නෙ නෑ. මෝරනව කියනව. ඇඟ වැඩිල ඉවරයි. අන්න අත්ථංගමයට ආව. දැන් ඉතින් ආස්වාද, තරුණයා, තරුණිය. ආස්වාද භොයාගෙන යනව. ආස්වාද කාලය. ඒ අවස්ථාව ඉක්ම ගියා. මැදි වයසට ආව. ආදීනව කාලෙට ආව. මැරිල ගියා. නිස්සරණ. ඔය අතර කාලයක් තුළ උපතයි මරණයයි අතර ක්‍රියා සිද්ධාන්තය යන්නෙ උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ. ඕකෙන් අහක් වෙලා පැනපු තැනක් කොතැනකවත් කිසිම සත්ත්වයෙකුට නෑ.

ගහක් හිටවනව. අඹ ඇටයක් හිටෙව්ව. උදයංගම, පැළ වෙලා ආව. ඉතින් ගහ වැඩිල එනව, එක්තරා මට්ටමක් තියෙනව අඹ ගහක් ලොකුවෙන මට්ටමක්, ඔයිට වඩා ලොකු වෙන්න බෑ මෝරනව මිසක්. අත්ථංගමයට ආව. ඉතින් එල දරනව හොඳ අඹ ගහ නැඹුල් අඹ ගහ කියනව එල දරනව. ආස්වාද කාලෙ. ඊට පස්සෙ අඹ ගහ මෝරල මෝරල ගිහිල්ල දැන් කොළක් හීන් වෙලා අතුක් කැඩිල ගිහිල්ල, ආදීනව කාලෙ. ගහ මැරිල ගියා. නිස්සරණය. අඹ ගහටත් එව්වරයි. කපු ගහටත් එව්වරයි. කොස් ගහට පොල් ගහටත් එව්වරයි. මේ ලෝකෙ ද්‍රව්‍ය වස්තූන්ටත් එව්වරයි, අපිටත් එව්වරයි. දැන් හටගත්ත හැම දෙයක්ම උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ කියන මෙන්න මේ ක්‍රියාදාමය තුළ ගංගා ප්‍රවාහයක් නොනවත්වා ගලා යනව වගේ ගිහිල්ල වැනසිල යනව. ඕක නවත්වන්න බෑ. ඕක ධර්මතාවය. ඔන්න ධර්මතාවය ධර්මතාවය හැටියට දැක්ක නම්, අන්න එදාට මොකද කරන්නෙ ආශ්වාසයක් කරගත්තා, ඇත්ත ආශ්වාස කළා. අස්වැසිල්ල ලැබෙනව.

එහෙනම් ඕක ඔහොම නම්, ඕකෙ මම කිව්වට මගෙ කිව්වට මගෙ ආත්මය කිව්වට පුළුවන්ද තියාගන්න? කෝකද හිර කරන්නෙ? මම කියල ගන්නෙ මොකක්ද? මගෙ කියන්නෙ මොනවද? මගෙ වචනයක් විතරයි ඒක. කිව්වට සිද්ධ වෙනවද? මම බලාපොරොත්තු වුණාට ඒක හරියන්නෑ උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ. ඒක තමයි ක්‍රියාවලිය. ඒක යනව, ගිහිල්ල ඒක වැනසිල යනව.

ඕක මම කිව්වත් නවතින්නෑ. මගෙ කිව්වත් නවතින්නෑ, මහ රජපුරුවන්ගෙ කිව්වත් නවතින්නෑ දෙවියන්ගෙ බ්‍රහ්මයාගෙ කිව්වත් නවතින්නෑ, නවත්තන්න බෑ. ඔය ධර්මතාවය ඔව්වරයි. එහෙනම් ඕක නම් ධර්මතාවය ඕක දැක්ක ගමන් ආශ්වාසය පූර්ණයි. ඕක තමයි දැක ගන්න ඕනෙ. අන්න දහම් ආශ්වාසය. හුළඟ නෙවෙයි. ඉතින් මෙව්වර පැහැදිලිව පෙන්නල තියෙද්දි සුත්‍ර වල, හුළඟට පෙන්නපු තැනක් කොතැනද තියෙන්නෙ?

(බුදුන් වහන්සේට අවශ්‍ය නම් තව කාලයක් වැඩ ඉන්න පුළුවන්නෙ. එතකොට ඒක මේකට පටහැනියි නේද?) ඒ තියෙන්නෙ මෙහෙමයි. කපක් හෝ ආසන්න කාලයක් වැඩ ඉන්න පුළුවන්. සදහට වැඩ ඉන්න බෑනෙ. දැන් උදයංගම අත්ථංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ. නිස්සරණය වෙන්න ඉස්සෙල්ල ආදීනව කාලෙනෙ ඔය යන්නෙ. උත්වහන්සේ හොඳට පැහැදිලිව පෙන්නුවනෙ, එක අවස්ථාවක අව්ව තපිමිත් ඉන්නව. සීතල වෙලාවෙ වයසට ගිහිල්ල අවුරුදු අසුවක් වයස. ඒ වෙලාවෙ සිවුර පොඩ්ඩක් අහක් කරල හිටන් ඉන්නකොට ආනන්ද භාමුදුරුවො කියනව “අනේ ස්වාමීනී කොහොම තිබ්ව්ව ගර්චයක්ද? දැන් මේ කොඳු ඇට ටික මතු වෙලා ඇට සැකිල්ල ජේනව, ඉල ඇට ජේනව, ඇඟ ඔක්කොම හම රැලි වැටිල මෙව්වර ලස්සනට තිබ්ව්ව හම දැන් මේ ජේන්නෙ කොහොමද?” “ඉතින් ආනන්ද එහෙම තමයි ලෝක ස්වභාවය මේකයි. හරියට මම දැන් පුනු ගෙව්ව්ව දිරව්ව බර කරත්තයක් නාකි ගොනෙක් ඇදගෙන යන්නෙ කොහොමද, එහාට වැනෙනව මෙහාට වැනෙනව. ඒ වගේ තමයි දැන් මේ කයත්. බලන්නකො ලෝක ධර්මතාවයෙ හැටි”. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නල තියෙනවනෙ පැහැදිලිවම මේ කයට වෙන එක. බුද්ධ දේහයටත් ඒක වෙනවනෙ. උදයංගම වුණා අත්ථංගම වුණා ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ. ඒකටත් එව්වරයි.

සතර ඉර්ධිපාද වැඩු අභිඤාලාභියෙකුට පුළුවන් කමක් තියෙනව ඕන නම් ආයු සංස්කාර කරල පොඩ්ඩක් කාලයක් දික් කර ගන්න. ඒ දික් කළා කියල සදහට තියාගන්න බෑනෙ. (කල්ප ගානක් නෙමෙයිනෙ) කල්පයක් කියන්නෙ ආයුෂ කල්පයක්. කල්ප කියන්නෙ කාල ප්‍රදේශය කියන එකයි. යමකට උරුම කාල සීමාව. කල්පය කියන්නෙ. ලෝකෙට නම් ලෝක කල්ප. (අවුරුදු අසූදාහක් වැඩ ඉන්න කාලෙක නම් අවුරුදු අසූදාහක්) ඔව් අසූ දාහක්. අන්න ඒකයි. ජීවිත ආයුෂ නම් ජීවිත ආයුෂ කල්ප. කාල ප්‍රදේශය කියන එකයි කල්ප කියන්නෙ. ඉතින් ඒක හරි. මෙහෙම දෙයක් තියෙනව. දැන් අපි නොදන්න පැති හුඟාක් තියෙනව මේවයෙ.

දැන් මේ මිනිස් කය තියාගෙන ඉන්න පුද්ගලයට පුළුවන් කමක් තියෙනව මනෝමය කයක් මවල අහකට යන්න. ඒක අභිඤාලාභී පුද්ගලය අභිඤා ලබල කරන වැඩක්. ඒ මනෝමය කායිකත්වයෙන් ජීවත් වෙන පුද්ගලයට පුළුවන් මේ කය පැත්තක තියල මනෝමය කය ප්‍රගුණ කරගන්න. ඒකෙන් කාල බීල ඒක ජීවත් කරල ඒක සනීභවන කරන්න පුළුවන්. ඒ සනීභවනය කරගත්ත කෙනා දකිනව මේ මස් ලේ සහිතව හදාගත්ත මවගේ ගර්චයෙන් හටගත්ත දෙතිස් කුණප කොට්ඨාශයෙන් යුක්ත මේ කුණු කය, වා පින් සෙම් සහිත මේ කුණු කය තියාගෙන ඉන්න ගියොත් වෙහෙසට පත් වෙනව. මම මේ කුණු කය දිරල යන්න ඇරල හිටන් මේකෙ ඉන්නව කියනව. ඊට පස්සෙ මොකද කරන්නෙ, අර ඒ අයගෙ තමයි අර මේ අත් අස්සෙන් වැල් ගිහිල්ල එහෙම අර ඇට සැකිලි තිබ්බ වගේ ඉන්නෙ. මෙහෙම ගිහිල්ල හිටන් යෝගීන්ගෙ

මස් ලේ ශරීරය දිරකඩ වෙලා යනව. ඒක දිරකඩ වෙලා යනව, මනෝමය කයෙන් එයා ජීවත් වෙනව පැත්තකට වෙලා.

ඉතින් ටික කාලයක් ගියාට පස්සෙ මනෝමය කය ප්‍රගුණ කරගෙන එයා ඉන්නෙ අම්ම තාත්තගෙන් ගත්ත කයේ නෙමෙයි. ඒ කයට ජීවිත කාලය යම් තරමක් උරුමද ඒ කාලෙ ඉන්න පුළුවන්. ඒක නිර්මාණය කර ගත්ත කයක්. හැබැයි ඒ කයත් උදයංගම වෙලා තියෙනව අත්පංගම දැන් ආස්වාද කාලෙ යනව. ඕකත් ආදීනවයට පත්වෙලා නිස්සරණයට පත් වෙන දවසක් තියෙනව කවද හරි. ඒකයි කාරණය. වෙන්න පුළුවන්නෙ ඉතින්. ඉන්නෙ අර කයේ. මේ අපි හිතන් ඉන්න මස් ලේ කයේ නෙමෙයි. දැන් බලන්න අපේ මහ රහතන් වහන්සේලා අතරත් හිටිය අභිඥාලාභීන් වහන්සේලා. දබ්බමල්ලපුත්‍ර භාමුදුරුවො. සිය ගානක් ඇවිදිල්ල එකපාර කියනව අපට විනාඩි පහෙන් ආසන පනවල දෙන්න. මේවාගෙන් අභිඥා බලය බලන්න හදන්නෙ. හොදයි කියනව යනව. ගිහිල්ල සියක් විතර මවා ගන්නව. මවාගෙන කට්ටිය එක්කල ගියා ආසන ටික හදල තිබ්බ ඉවරයි. ආ හරි කියනව. අන්න එහෙම ශක්තියක් තියෙනව ඒක තමයි මනෝ කය. මනෝමය කාය. මවන්න පුළුවන්. ඒක තමා මනෝමය සෘද්ධි, සෘද්ධිවිධ කියන්නෙ. ඒ ශක්තිය තියෙන අයට ඒ කය මැවියහැකි. දැන් වුල්ලපන්නක භාමුදුරුවො දාහක් මවාගෙන හිටිය. ඇවිදිත් බලපුවහම කාටවත් හොයාගන්න බෑ එයා වාගෙමයි. තව අනික් භාමුදුරුවොත් ඒ වගේමයි. කතා බහත් කරනව ඒ වගේ. වැඩපලත් කරනව ඒ වගේ. මේ ලෝකෙ හරයක් නෑ කියල දැකල ඉවර හින්ද ඕක මවාගෙන මෙහෙ ඉන්න ඕනකමක් උන්වහන්සේලාට නෑ. ඉතින් අවිද්‍යාව තෘෂ්ණාව තියෙන නිසාම යෝගීන් ඔය ජාතියෙ එකක් හදාගෙන අවුරුදු ගානක් ජීවත් වෙනව. ඒකයි හේතුව. යෝගීන් ඒකෙ ජීවත් වෙන්නෙ අනිවිච දුක්ඛ අනත්ත දන්තැති හින්ද.

බුදුරජාණන් වහන්සේට බැරුව තිබුණද? නෑ එහෙම එකක් නෙමේ තිබුණෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේට පැවැත්ම ඕනකම තිබුණෙ, “මාගේ භික්ෂු භික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා කියන සිව්වනක් පිරිස, අධර්මයක් දුටුතැන ධර්මයෙන් කරුණු පෙන්වා අධර්මය යටපත් කර ධර්මය නඟා සිටුවන්න දක්ෂ වන තුරු, අවිනයක් දුටු තැන විනයෙන් කරුණු පෙන්වා අවිනය යටපත් කර විනය නඟා සිටුවන්න දක්ෂ වන තුරු මාරය මගේ පිරිනිවන් පෑම බලාපොරොත්තු වෙන්න එපා” කියල මාරයට ඉස්සෙල්ලම බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්ව. “ඒ ටිකටයි මගේ බුද්ධ පැවැත්ම අවශ්‍ය වෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ මට අවශ්‍ය නෑ” කිව්ව. “මේ මගෙ ආසාවට මගේ ඕනකමට මේ පැවැත්මෙ ඉන්නව නෙමෙයි”. අන්න ඒ කතාව කියල හතළිස් පස් අවුරුද්දක් ගියාට පස්සෙ තමයි අර ආනන්ද භාමුදුරුවන් ඉන්න වෙලාවෙදි අහක්වෙන වෙලාවෙදිම ඇවිදිත් කිව්වෙ, “ස්වාමීනී ඔබ වහන්සේ එදා බුදු වුණ අවස්ථාවෙ මට පොරොන්දුවක් වුණා ඒ කාලෙ පිරිනිවන් පාන්න ඉල්ලා හිටිනකොට. ස්වාමීනී ඔබ වහන්සේගේ භික්ෂු භික්ෂුණි උපාසක උපාසිකා කියන සිව්වනක් පිරිස අධර්මයක් දුටුතැන අධර්මය යටපත් කර ධර්මය නඟා සිටුවන්න දක්ෂ වන තුරු අවිනයක් දුටු තැන අවිනය යටපත් කර විනය නඟන්න දක්ෂ වන තුරු මාරය මගේ පිරිනිවන් පෑම බලාපොරොත්තු

වෙන්න එපා කිව්වා. අද ඒ ටික සිද්ධ වෙලා ඉවරයි”. “ස්වාමීනී පිරිනිවන් පාන්න.”

“මාරය ඔය කිව්ව කාරණය සිද්ධ වෙලා තියෙනව එහෙම්මම ඒක ඇත්ත. මගේ දැන් ඉතින් බලාපොරොත්තු වෙන්න දෙයක් නෑ. තව තුන් මසකින් මම පිරිනිවන් පානව. උඹ කලබල වෙන්න ඕන්නෑ” කියල අවස්ථාව දුන්න. දැන් මෙනත හොඳට පැහැදිලිව පේන දෙයක් තමයි එහෙනම් බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් ලෝකෙ පහළ වෙලා වැඩ ඉන්නෙ අර අවිද්‍යා තෘෂ්ණාවෙන් නෙමෙයි. අනික් අයට වගේ ජීවත් වෙන්න ආසාවට නෙමෙයි. අවශ්‍ය කාරණය කරන්න. හැබැයි ඒ කාලෙ වෙනකන් උන්වහන්සේල මරන්නත් බෑ කවදාවත්. එහෙනම්, බුදුන් මරන්න බෑ. බුදුන්ගේ ලේ සොලවනව, ලේ උපද්දවනව මිසක් අන්තිම, ඉන් එහාට බුදුන්ට කරදරයක් කරන්න බෑ. මොකද අසංඛ්‍යය කල්ප ලක්ෂ ගණන් පාරමිතා පිරුවෙ ඕකටයි. ඉතින් මේ ලෝකෙ සමතෙක් නෑ ඒ කාලෙ අතරමග කඩාකප්පල් කරන්න. ඒ නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේව ඒවගෙ විනාශ කරන්න බැරි. ඒක පාරමිතා බලයක්. එතන මේ උදයංගම අත්පංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ කියන එකට කිසි ප්‍රශ්නයක් නෑ. කොච්චර නභා සිටුවුවත් ඒකට හිමි කාලය යන්නෙ ඔහොමයි. උදයංගමය නැහී සිටියා, ඉතින් එතකොට වෙලාවට අත්පංගමයෙන් වැඩිල ආව. ඒ ආස්වාද කාලය ඉතින් ඒකෙන් කරන්නාවූ වැඩ පිළිවෙළ කරගෙන ගියා. බැරි කාලෙටත් ආව ආදීනව කාලෙටත් ආව. නිස්සරණයි ඒකත් කෙළවර වුණා.

ලොවතුරා බුද්ධ රාජ්‍යය පහළ වෙලත් සිද්ධ වෙන්නෙ ඕක. උදා වුණා, උදයංගම ක්‍රමය. අත්පංගමය පැවැත්මට ආව. ආස්වාදය ඒකෙන්ම ඉතින් ලොකුවට අනිත් ඔක්කොම මිට්‍යා දෘෂ්ටි බිඳ හැරිල සම්මා දිට්ඨිය නැහීල ඇවිල්ල විශාල ජයග්‍රාහී තත්ත්වයක් උදා වුණා. ආස්වාද. දැන් ඉතින් පිරිහිල යන කාලෙ ආව. ආදීනව කාලෙ. එකින් එක අඩුවෙලා අඩුවෙලා ගිහිල්ල නිස්සරණය දැන් ඉතින් පන්දාහක් යනකොට ඉවරයි. පිරිහිල යනව. තනන්න බෑ දැන්. ආයි ශාසනය යටපත් වුණා. ඉතින් ඒකත් එව්වරයි. ලෝකෙ හැම දෙයක්ම ඔය ක්‍රියාවලියට යටත්. ඉතින් අපි ඕක දකිනවනම් මේ උදයංගම අත්පංගම ආස්වාද ආදීනව නිස්සරණ කියන මේ ධර්ම රටාව තුළ මේකනම් ධර්මතාවය, මේ තුළ නම් ගමන් කරන්නෙ මේ හටගත්ත හැම දෙයක්ම, හටගත්ත එහෙක වැජඹෙන්න මට කාලයක් නෑ. ඒක මුළාවක්.

එහෙනම් හටගත්ත එකේදි මට ගන්න තියෙන ප්‍රයෝජනයක් ගන්න ඕනෙ කියල අත්පංගමය ආදීනවයට යන්න නිස්සරණයට යන්න ඉස්සෙල්ල, හැකි තරම් ඉක්මන් කරල අප්‍රමාදයෙන් යුක්තව ආර්ය මාර්ගය පූර්ණය කරගන්න ඕනෙ කියල අන්න උත්සාහවන්න වෙනව. තමන්ගෙ වැඩේ කරගන්නව. අන්න ඒකයි එතන ගන්න නිගමනය. එහෙනම් එයාට හිත අලවන්න දෙයක් නැති බව එයා එතනම දන්නව. මම මොනවට හිත අලවගන්නද? මොනව අල්ලගන්නද? කොහෙද අල්ලගන්න එකක් තියෙන්නෙ? මම කිව්වට පවතින්නෙ කෝකද? එහෙම එකක් ලෝකෙ නෑ. අන්න ධර්මතාවය දකිනව.

එතන පටන් එයා මොකද කරන්නෙ ධර්මතාවයට අනුකූලව යන ලෝකය මට ඕන හැටියට හදන්න බෑ. එහෙනම් මෙව්වර කල් අනන්ත අප්‍රමාණ සංසාරෙ දැහලුවනම් දහලල තියෙන්නෙත් ඕකට. දැන් මේ දහලනව නම් දහලන්නෙත් ඕකට. බැරි එකක් කරන්න දහලන එක අත්ඇරල හිටත් අද ඉදල යථාවබෝධයෙන් කටයුතු කරනව කියල තීරණය ගන්නව. වෙන එකක් වෙච්චාවෙ හැබැයි වෙන්න ඉස්සෙල්ල ගතයුතු යථාවබෝධය ලබාගන්න මම මේ ටික කරගන්නව කියල ධර්මාවබෝධය ලබාගන්නව. මොනවටවත් කම්පා වෙන්නෙ නෑ. ඒකයි අන්තිම නිගමනය.

තෙරුවන් සරණින් යහපතක්ම වෙත්වා!!!

නිරුක්ති

යො නිරුක්ති නජානාතිං ජානාති පිටකත්තයං

පදේ පදේ විබංකෙයිය වනේ අන්ධ ගජෝ විය

තපාගතයන් වහන්සේ කෙනෙකු අතිදුර්ලභව ලොව පහළවේ. උන්වහන්සේ විසින් මුල යහපත්වූ මැද යහපත්වූ අග යහපත්වූ අර්ථ සහිත ව්‍යන්ජන සහිත සියලු ආකාරයෙන් සර්ව සම්පූර්ණ වූ ශාසන බ්‍රහ්මවර්යාව ලෝක සත්ත්වයා උදෙසා මහත් වූ දයානුකම්පාවෙන් දේශනා කරයි. එසේ දේශනා කරන ලද්දාවූ සියලුම දේශනා තුන්කාලයටම ගැලපෙන්නාවූද ශ්‍රාවකයා හට ගෝචර වන්නාවූද විද්‍යාත්මක සිද්ධාන්තයන්ගෙන් පරිපූර්ණ වූ දේශනාවන්ය. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකු අර්ථ, ධර්ම, නිරුක්ති. පටිභාන යන සිවු පිළිසිඹියාපත් ඥානයන්ගෙන් පරිපූර්ණවේ. තපාගතයන් වහන්සේගේ සියලුම දේශනාවන් මෙම සිවු පිළිසිඹියාපත් ඥානය ඇසුරෙන් කරන ලද දේශනාවන්ය. මෙම සිවු ඥානයන් ගෙන් නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානය යනු අනෙකුත් ඥානයන් මෙන්ම ඉතාම වැදගත්වූවකි.

අපගේ උක්තවූ කරුණ වන්නේද තපාගතයන් වහන්සේ විසින් මෙම ඥානය ඇසුරෙන් කර ඇති දේශනාවන් පිලිබදව තපාගතයන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් වශයෙන් අපට ගෝචර වන්නාවූ ප්‍රමාණයට යම් විග්‍රහයක් කිරීමටයි.

චුල්ල වග්ග පාලියෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කර ඇති ආකාරයට සකාය නිරුක්තියෙන් බුද්ධ වචනය පිරිවහන්නට අනුදනිමීයි යනුවෙන් දේශනාකර ඇත. එසේ නොමැතිව බුදුවදන ජන්දසට (වෛදික භාෂාවට) නොනැඟිය යුතුවත් එසේ යමකු වෛදික භාෂාවට නහන්නේ නම් ඔහුට දුකුලා ඇවැත් වන්නේය වශයෙන් දේශනා කර ඇත. ඒවාගේම නිරුක්ති නොදැන මුලු ත්‍රිපිටකයම කටපාඩම් කළද අන්ධ අලියකු වනායෙහි ගමන් කරන්නාක් මෙන් පදෙන් පදයට ඒ ඒ අර්ථ හෙවත් පද නිරුක්ති නොදැනීම නිසා අතරමන්වීමට සිදුවන බවද දේශනා කර ඇත(යො නිරුක්ති නජානාතිං ජානාති පිටකත්තයං පදේ පදේ විබංකෙයිය වනේ අන්ධ ගජෝ විය). මේ අනුව අපට වැටහෙන්නාවූ ආකාරයට බුදුදහමේ නිරුක්ති යනු ඉතාම වැදගත්වූ ඥානයකි.

ලෝකයෙහි යම් භාෂාවක් පවතීනම් එය නිර්මාණය වී ඇත්තේ මිනිසා විසින් තම තමන්ගේ හදවතට එන හැඟීම් ප්‍රකාශ කිරීමට යාමේදී පිටවන්නාවූ ශබ්දයන් අනුසාරයෙන් අනෙකාටද එම හැඟීම සන්නිවේදනය වීමට සැලැස්වීම සඳහා උපයෝගී කරගත් ශබ්දයන්ගේ එකතුවෙනි. ලෝකයෙහි භාෂාවන් විවිධ වුවද භාෂාවන් ගෙන් සන්නිවේදනය වන්නාවූ පුද්ගල හැඟීම් සමානවේ. මිනිසාගේ සිත තුළ හටගන්නාවූ හැඟීමේ ආකාරය එම හැඟීමේ ගතිය ප්‍රකාශ වන ආකාරයට අනුකූලවූ ගති හඩකින් පිටකරයි. මෙලෙස අනෙකා විසින් මෙම ගති හඩට සවන් දීම තුළින් තමාගේ සිත තුළ ඊට අනුකූලවූ ගති රුවක් මවා ගනිමින් අනෙකාගේ හැඟීම තේරුම් ගනී. මේ ආකාරයට ආරම්භවූ භාෂාමය සන්නිවේදනය ගති ගුණ, ගති හඩ, ගති රුව යන තුන් ආකාරයකින් සමන්විත වේ. ලෝකයේ කොපමණ තරම් භාෂාවන් තිබුණද සියලුම භාෂාවන් නිර්මාණය වී ඇත්තේ මෙම සිද්ධාන්තයන්ට අනුකූලවය. එමනිසා ලෝකයේ ඇති සියලුම භාෂාවන්ගේ ඇති වචන සඳහා උපයෝගී වූ ශබ්දයන් ගත් විට එම වචනයන් තුළින්ම එහි උක්තවූ කරුණ නිර්ණය වේ. එනම් වචනයේ සිය කය තුළ එහි අර්ථය ගැබ්වී පවතී. නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානයෙන් යුත් සිව්පිළිසිඹියාපත් මහරහතන් වහන්සේලා මෙම වචන පද සෑදී ඇති ශබ්ද බෙදා බලා ඒ තුළින් එහි උක්තවූ කරුණ නිර්ණය කරදීම සිදුකරයි. මෙලෙස පදවල අර්ථාවබෝධ කරගෙන දේශනා

කිරීමේ ඥානය පදාර්ථ ඥානය අර්ථ පටිසම්භිදා, නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥාන ලෙස හඳුන්වයි. මෙසේ අර්ථ දැන ධර්ම දැන තැනට සුදුසු ඒ ඒ පද සැකසුණු අයුරු දක්නා ඥානය නිරුක්ති පටිසම්භිදා නුවණයි.

ශබ්ද නිරුක්ති, භාෂා නිරුක්ති, පද නිරුක්ති, ව්‍යාකරණ නිරුක්ති යනාදී වශයෙන් නිරුක්ති විවිධාකාරවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා අතුරින් දීඝනිකායෙහි අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයෙහි සදහන්වන ආකාරයට එදා මධ්‍යදේශයෙහි භාවිත කරන ලද ඇතැම් වචනවලට එම නම් වහර උපන්නා වූ ආකාරය පැහැදිලි කර ඇත. ඒවායින් කිහිපයක් පහත පෙන්වා දී ඇත. (දීඝනිකාය 3 අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රය).

මහාසම්මත

මහජනයා විසින් සම්මත කරගනිමින් පත්කරගත් පුද්ගලයා හට මහාසම්මත වශයෙන් සදහන් කිරීමේ නම්වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

ක්ෂත්‍රිය

කොත්තට අධිපතිවූ හෙයින් ක්ෂත්‍රිය යැයි නම් වහර උපදින ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

රජ

දැහැමින් මෙරමා රදවානුයි (සුවපත් කෙරෙනුයි පිණවානුයි) බැවින් රජයැයි කියා නම් වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

බ්‍රාහ්මණ

ලාමකවූ අකුසල ධර්මයන් බාහනය (බැහැරලීම) කළ හෙයින් බ්‍රාහ්මණ කියා නම් වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

වෛශ්‍ය

සත්ත්වයා මෙමුන ධර්ම සේවනය කොට ඒ ඒ අවස්ථාවන්හි නැහැනු (ප්‍රකටවූ) කර්මාන්ත කළ හෙයින් වෛශ්‍යයෝය යන නම් වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

ක්ෂුද්‍ර

යම් කෙනෙක් රොදාවාර ක්ෂුද්‍රාවාර ඇත්තෝවූද මොවුහු ක්ෂුද්‍රයෝය වශයෙන් නම් වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

ශ්‍රමණ

මෙලෙස ක්ෂත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ක්ෂුද්‍ර යනාදී වශයෙන් නම් වහර ලැබූ අය සිය දහමට(කල්ත්‍රියාවට)ගරහමින් මහණ වන්නෙමියි ගිහිගෙයින් නික්ම පැවදි වීමට යන්නෙහිද එකල්හි මේ සතර මණ්ඩලයන්ගෙන් ශ්‍රමණ මණ්ඩලය වශයෙන් නම් වහර උපත ලදී වශයෙන් වාශිෂ්ඨ හිමියන් හට දේශනා කරන ලදී.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරනලද පද නිරුක්ති රටාව අද පවතින භාෂා ව්‍යාකරණ රීතීන්ට වඩා පුළුල්වූ භාෂාඥානයක් තුළින් කරන ලද අර්ථ විග්‍රහයක් බව අපට ඉහත උදාහරණ තුළින් පැහැදිලි වේ. මෙම ක්‍රම රටාව වර්තමානයේ පවතින ලිඛිත භාෂා ව්‍යාකරණ සන්ධි ක්‍රමයට සමාන ලෙස පෙනුණද එය එසේ නොවන බව අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දී ඇති නිරුක්තීන් තුළින් පැහැදිලි වේ. මෙලෙස එම පදයන්හි උක්තවූ කරුණ නිර්ණය කිරීමේ නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානය සර්වඥ ගෝචර ඥානයක් වන අතර ශ්‍රාවකයා හටද ඒ ඒ මට්ටමට ගෝචර වේ. පටිසම්භිදා ඥානයන්ගෙන් සර්වාකාරයෙන් පරිපූර්ණ වන්නේ තථාගතයන් වහන්සේය. ඊළඟට සිව්පිළිසිඹියාපත් මහරහතන් වහන්සේලා යනාදී වශයෙන් ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා විසින් ඒ ඒ මට්ටමින් අවබෝධය ලබයි. වර්තමානයේ මිනිසා විසින් සකස් කරගෙන ඇති භාෂාරීතීන් නිරුක්ති පටිසම්භිදා ඥානයට සම කළ නොහැක. භාෂා රීතීන් තුළින් යම් ආකාරයකට පද බෙදා අර්ථ ගැනීමේ ලාභිකවූ ක්‍රමයක් නැතුවා නොවේ. නමුත් එම ක්‍රමය ලෝකෝත්තරවූ නිවන් මඟ පහදාදිය හැකි

නායායයක් නොවේ. තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ශ්‍රී සද්ධර්මය වැසියමින් අර්ථ විපරිත වෙමින් පවතින කාලයක සැඟවුණු දහම් කරුණු මතුකර දෙමින් වසර දෙදහස් පන්සියක පමණ කාලයක පටන් ථේරවාදී සංඝ රත්නය අතර කිසිදු විවාදයකින් බැහැර නොකර සහ එසේ වැරදියයි බැහැර කළ බවට හේතු වූ කිසි කරුණක් ඉදිරිපත් නොවී පිරිසිදුව පවත්වාගෙන එන ත්‍රිපිටක ධර්ම සූත්‍රාදිය උල්ලංඝනය නොකර ඒ ඒ සූත්‍රධර්මාණුසාරයෙන් නිවන් අවබෝධයට අදහස ඔප්පංවා ගන්නා බලාපොරොත්තුවෙන් මෙම අර්ථ පෙන්වීම් කරන බව පවසමු.

ශාසන = මමන්වය හෙවත් ස්ව ආශ්‍රය නසන නායාය

සුවද = සුවය නිසා අන්ධ වීම

ගන්ධ = ගැවී ගැවී අන්ධ වීම

අවිද්‍යාව = විද නොබැලීම

සෝපාදිසේස = ස්ව උපධි ශේෂ - තමාගේ කය පවත්වා ගැනීමේදී විඳීමට සිදුවන දුක සහිත

සමාධි = සමයට ඇදී සිටීම

මුළාව = මුල ආපු තැන

තණ්හා = තැන්හි හා - ඒ ඒ තැන හාවීම

දුක = ක්‍ෂය වන දේවල් පසුපස දිවීම දුකයි

ලෝකය = ක්ෂය වන දේවල් ලොවමින් පසුපස යාම(ලෝ - ලොවනව, කය - ක්‍ෂය වන දේ)

ලෝකෝත්තර = ලෝකයෙන් එතෙර වීම

පාට්ඨජන = පොතු උප්පන - පොතු නමැති වැඩකට නැති දේවල් ජනිත කරන

උගතා = උා ගත්තා - අනුන්ගෙන් ගත්තු අය(අනුන් සොයා ගත් දේවල් වලින් ඉගෙනගත් අය)

පට්ඨරතො = පටි වි රති - රතියෙන් වෙන්වීමෙහි බැඳුණු(බැඳීමේ කැමැත්තක් නෑ නමුත් අකමැත්තෙන් බැඳෙන්න පුළුවන්)

වේරමණි = වේ රමණි - රමණයේ යෙදීමෙන් වැළකෙනවා(සම්පූර්ණයෙන් වළකින්නේ රහතන් වහන්සේයි)

කුසුම් = පහත්බව සුන් කරන්නේ කුසුම්(කු - පහත් බව, සුම් - සුන්කර දැමූ)

කුසල = "කු" යන පහත් දේවල් සලා හැරීම

පටිභාන = සත්ත්වයා සසරට බැඳ තබන දස සංයෝජන ධර්ම නමැති පටි බිඳහැරීමේ ක්‍රමවේදය(පටි - බැඳීම, භාන - හංග කර බිඳහරිනවා)

ප්‍රතිපත්ති පූජා = සසරට බැඳ තබන දස සංයෝජන ධර්ම නමැති පටි පැත්තකට දැමීමට අවශ්‍ය ආහාර ජනිත කිරීම(පූ - ආහාර, ජා - ජනිත කිරීම)

බුද්ධ = භව උද්ධ - භවය උදුරා දැමීම

සරණ = සර ණ - "සර" හෙවත් සසර ගමන "ණ" හෙවත් නසන(සසර සැරිසරන්නා වූ න්‍යාය ධර්මය නසා දැමීම)

ථෙර = තිර හෙවත් ස්ථිර තත්ත්වයට පත්වුණා(ස්ථිරත්වය පූර්ණ වන්නේ අරිහත් ඵලයෙදීයි)

සීලය = සී ලය - සිසිල් වූ ලය(සිතට සිසිලක් ගෙන දෙන වැඩ පිළිවෙල)

ආර්ය = රිය යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ සංසාර ගමනයි. රිය, අරිය කිරීම යනු සංසාර ගමන නැවැත්වීමයි

කාම = ක අම - අමාතය හෙවත් නොමැරෙන බව ක්ෂය කරනවා, කා දමනවා(අමාතය කිව්වේ නිවනයි. කාමයට ආස නම් නිවනට දුරයි. කාමයට බැඳුණොත් නිවනින් ඉවතට පතී)

කාම රාග = කාමය අග්‍ර කරගෙන සැරිසැරීම

ජන්දරාගය = චිත්තයේ අන්ධභාවය කරා ආස්වාද සහිතව අග්‍ර කරගෙන යන ගමන

කාමච්ඡන්ද = කාමයන් නිසා ඇති කරන චිත්තයන්ගේ අන්ධභාවය(කාමච්ඡන්ද නමැති දිය සෙවෙල් සිතේ බැඳුණොත් සිත අතුළත ජේන්නේ නෑ)

ව්‍යාපාද = ව්‍යා - වැයවෙනවා , පාද - පැත්ත(සත්ත්වයාගේ ගුණය වැය වන පැත්ත ව්‍යාපාදයයි)

ථිනම්ද්ධ = ථින මා ඉද්ධ - මමත්වයෙන් අරගෙන තැනක නවතිනවා. හරියට ඉද්ද ගැහුවා වගේ(පැණි හැළියට වැටුණු කුහුඹිත් වගේ)

උද්දව්ව = උද්ධ අව්ව, උද්ධ - උඩගු බව. අව්ව - ඉක්ම ගියා(උඩගු බව නිසා මහත්තත්තකම වැඩි වුණා, ඉක්ම ගියා)

කුක්කුච්ච = කුක්කු අච්ච(පහත් දේවල් නිසා ඉක්මවා ගියා)

ච්චිකිච්චා = ච්චි කිච්ච(ච්චි - චිකෘති වූ , කිච්ච - කිරීමට ඇති කැමැත්ත) - ප්‍රකෘතියෙන් ඇත්ච්චි චිකෘති කටයුතු කිරීම

පටිස = ගැටීමට බැඳීම

වාසනා = වාසය කිරීමේ න්‍යාය හේතුවෙන් හටගත්

චිපාක = චි පාක - චිශේෂයෙන් පැසීම

සුරා = සුවය කරා සැරිසරනවා, සරාගයෙන් මත්වෙනවා

මුසාවාද = මිසදිටුවේ සිට කරන වාද(ආර්ය චිතයේ මුසාවාද කියන්නේ දස වස්තූක මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය මුල්කරගෙන නැගෙන වාදයි)

ශාස්වත = ස්ව අස්වත - තමා ආශ්වාද විඳිමින් සදාකාලික පැවැත්මක් පිළිබඳව ඇතිකරගත් දෘෂ්ටිය

බොජ්ජංග = අවබෝධයට අංගයන් වන

පාරම් = පාර - පෙරනවා, මි - අමාතය හෙවත් නිවන(නිවන් කරා පෙරි පෙරි යන ගමන)

සද්ධර්මය = මමත්වය උදුරා දැමීමට උපකාර වන ධර්මය(සද් - ස්ව අද් - මමත්වය උදුරා දැමීම)

අසාතවත් = දැනගත යුතු දේ නොදැනගත් හෙවත් චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳ දැනීමට පත් නොවුණු

වන්දනා = ව්‍ය අන්ධ නා(ව්‍ය - වැයකරනවා, අන්ධ - නොපෙනෙන බව/අවිද්‍යා සහගත මූලාව, නා - න්‍යාය) - මනසේ ඇති අන්ධ බව වැයකරන න්‍යාය

දානය = අල්ලාගෙන ඉන්න දේ දැමීමයි, අතහැරීමයි. අල්ලාගෙන ඉන්න තාක් ලෝභ, ද්වේෂ ආදී ගිනිවලින් වටවී ඇත. ඒවා අතහැරී විට ඒ ගිනි නිවේ.

ඕපාදුප = ඕප අදුප, ඕප - උප්පත්තිය අදුප - උප්පත්තියක් නැද්ද යන්න(උප්පත්තියක් ඇද්ද නැද්ද යන්න ආත්ම දෘෂ්ටියෙන් ගෙන එදා සිටි අන්‍ය පරිභ්‍රාජකයන් කළ වැඩකට නැති වාදයකි, තර්කයකි. එවැනි වැඩකට නැති දේවල් තමයි ඕපාදුප කියන්නේ)

ආපෝ = පෝෂණය කරා ආපු

තේජෝ = තෙද බව අවශ්‍ය වීදියට ජාතක කර ගැනීම

වායෝ = වා අය - වැය අය වීමේ ක්‍රියාවලිය(සැලෙන ගතිය)

පයවි = පට අවි - පස්වෙනි කාමය හෙවත් ස්පර්ශ කාමය මුල් කරගෙන අටවාගත් යම් තැනක් වීද, පයවි ගතියයි. මනසින් ඇති වූ තද ගතියයි

වේදනා = වීමක් දැනවීම

විඤ්ඤාණ = විකෘති වූ ඥානය

වරණ = වර - සැරිසැරීම, ණ - නැසීම(පංච කාමයේ සැරිසැරීම හෙවත් “වර” නසන්නේ වරණයි)

සෝතාපන්න = සෝත ආපන්න - ආර්ය අෂ්ටාංගික මඟට ශ්‍රවණයෙන් පැමිණෙන්නා හෙවත් පහළට ගලන දේ උඩු පැත්තට ගලා යාම. ස්වභාවය නම් පහළට ගලායාම හෙවත් පහත් පාපී පැත්තට ගලා යෑමයි. උඩු අතට ගලනවා යනු උසස් හෙවත් සුවර්ත පැත්තට යාමය

යෝනිසෝ මනසිකාරය = යෝනි සෝ මන ඉසිකාරය - මමත්වයේ උපතට මනස සකස්වන ආකාරය මෙසේ යැයි නුවණින් මෙනෙහි කිරීම

පිරිසිඳ = ලෝකය හොඳයි යහපතයි කියා දැරූ ප්‍රිය ස්වභාවය සිඳ

සත්කාය දිට්ඨිය = කාය - සමුභය , සත් - යහපත් යන දෘෂ්ටිය(එනම් රූප කාය, ශබ්ද කාය, ගන්ධ කාය, රස කාය, පොට්ඨබ්බ කාය යන මේ ආදී කායවල් යහපත් යන දෘෂ්ටිය)

ප්‍රභාස්වර සිත = ප්‍ර භ අස්වර - නැවත භවයට සැරිසැරීමෙන් ඉවත්වීම හෙවත් පිරිසිදු සිත

සකෘදාගාමී = සකින් ආගාමී - සකි යනු හිතවත්කමයි, හිතවත්කම නිසා නැවතත් කාම ලෝකයට පැමිණෙන අර්ථය ගෙන දේ

අනාගාමී = න ආගාමී - නැවත කාම ලෝකයට ආගමනයක් නෑ, එන්නේ නෑ

නිර්වාණ = වානෙන් නික්මීම

නිබ්බාන = බානෙන් නික්මීම

දේව = දෙවන හෙවත් දෙන ගතිය නිසා දේව වේ, දේව යන්නට ඉහ්ම කොටසක් අයත් වේ

මනුස්ස = මැන මැන උස්සා ගත් නිසා මනුස්ස වේ

කේසා = කේ ආසා - පහත් දේවල් වලට ආසා කිරීම

ලෝමා = ලෝ අමා - ලෝකය අමෘතයක් ලෙස ගැනීම

දන්තා = ද්ව දන්තා - අත්තකිලමටානුයෝගය හෝ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය

තව = ත අව්ව - දහම ඉක්මවා ගිය

නබා = නරක් වීම

ඔක්කන්ති = ඔක්ක - යම්කිසි තැනකට ගමන් කරනවා, අන් ඉති - ආභාරයක් තිබෙන තැනකට ඇදී ඒම

පට්චව සමුප්පාදය = පට් ඉච්ච සම උප්පාද - කැමැත්ත අනුව බැඳෙන, එයට සමානව හටගන්නා. කැමැත්තට අනුව බැඳෙන්නේ යමකටද උපත එයට සමානයි. උදාහරණයක් ලෙස ගත්තොත් ද්වේෂයට කැමැත්තෙන් බැඳුණොත් ඒ අනුව සිදුවන උපත ද්වේෂ සහගතයි. රාගයට කැමැත්තෙන් බැඳුණේ නම් එයින් හටගන්නා උපත රාග සහගතයි. මෝහයට කැමැත්තෙන් බැඳුණොත් එයින් සිදුවන්නේ මෝහ සහගත උපතක්.

පට් - බැඳෙනවා, ඉච්ච - කැමැත්ත , සම - සමානව, උප්පාද - උත්පාද හෙවත් ඉපදවීම

පට්පස්සද්ධි = බැඳීම අත්හැරීමෙන් ලබන මහා සැහැල්ලුව

විතර්ක = විවිධ අරමුණුවල තරයේ කාවැදීම

ප්‍රීති = පිරි ඉතිරි යන බව

ඒකාග්‍රතාවය = ඒකීය භාවය අග්‍ර කිරීම

කාමාවචර = කාමයන්ගේ හැසිරීම

පන්ඛරං = පන්තරං - පණ පොවනවා

මිලේච්ච = මළ ඉච්ච - රාග ද්වේශ මෝහ මළ වලට තියෙන කැමැත්ත

පෙරහර = නිවන් දකින බණ හෙවත් හරය අහගන්න පෙර කරන දේ.(සමාජයේ බොහොමයක් මිනිසුන්ට එක පාරටම නිවන් දකින බණක් කිව්වට තේරෙන්නේ නෑ. ඒ සඳහා යොමුවෙන්නේ නෑ. මේ නිසා ඒ නිවන් දකින බණ අහන්න පෙර, මේ සංසාරයේ ස්වභාවය මෙන්න මෙහෙමයි කියල යම් යම් රූප ශබ්ද මාධ්‍ය යොදාගෙන පෙන්වනවා, ඒ සඳහා පරිසරය සකස් කරල දෙනවා)

සේසත් = සත් භාවයේ සෙවණ

ආරම්මන = මනසේ රමණයට පැමිණි

නිශ්‍රිත = නිස් හරිත - එනම් නොහරින අර්ථයයි(උදා: විවේක නිශ්‍රිත - විවේකය අත් නොහැර)

කාලක්‍රියා = කාල අක්‍රියා - කාලයත් සමග ඉදිරියට ක්‍රියාත්මක නොවන බව(කාලය නතර විය)

කතර = ක තර - ක්‍ෂයවීම/විනාශය තර කරන්නේ කතරයි

උද්ධංසෝත අකනිට්ඨාමි = උද්ධං - ඉහළ, සෝත - නිවන් සුවය මුල්කරගෙන සුව අතට යෑම, අකනිට්ඨාමි - උපාදානය අක්‍රිය කරමින් කෙළවරට, නිෂ්ටාවට ගමන් කරන(එනම් නිවන් සුවය මුල්කරගෙන සසර ගමන අක්‍රිය කරමින් ඉහළට ගමන් කරන උදවිය)

ව්‍යාධි = ව්‍යාධි ඇදී - වැයවීමට ඇදීයාම

මුදිතාව = මුදු හිත - හිතේ මෘදු භාවය

"සං" යන පදයේ විග්‍රහය

“සං” යන පදය පොදුවේ වෙනත් යෙදී ඇති ස්ථාන පිළිබඳව බලමු.

සංගමය - කිහිප දෙනෙකුගේ එකතුවකින් සෑදේ

සංයෝග = ද්‍රව්‍ය කිහිපයක එකතුවෙන් සෑදේ

සංවේගය - සිතේ වේග රාශියක් එකතුවෙන් සෑදේ

මේ අනුව “සං” යන පදය නිතරම යෙදී ඇත්තේ එකතුවක් දැක්වීමටයි. ආර්ය විනයයේ “සං” යෙදී ඇත්තේ රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් එක්වීමටයි. ඒ සසර ගමනට හේතුවන “සං” පෙන්වා දී ඇති ආකාරයයි. “සං” යන පදය බුදු දහමේ යෙදී ඇති ආකාරය බලමු. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනාවේ මේ ආකාරයට විස්තර කර තියෙනවා.

මජ්ඣිම නිකාය 1, 428 පිටුව, චුල්ලභත්තිපදෝපම සූත්‍රය

සං දෙස්සති - “සං” පිළිබඳ දේශනා කිරීම

සං මාද පෙනි (සමාදපෙනි) - “සං” වලින් වෙන්වීම කියාදීම(වෙන්වීම, මිදීම යන වචනයට සමාන වූ පාලි වචනය “මා” යන්නයි. උදාහරණ - මාමේ බාල සමාගමෝ - බාල සමාගමයෙන් මිදේවා)

සං මුක්තේසේති - “සං” වලින් මිදීම කියාදීම

සං පහන්සේති - “සං” පහකිරීම පිළිබඳව කියාදීම

“සං” යෙදීම මේ ආකාරයෙන්ම දක්වා ඇති වෙනත් සූත්‍ර නම්, දීඝ නිකාය (2), 198 සහ 206 පිටු මහාපරිනිබ්බාන සූත්‍රය සහ අංගුත්තර නිකාය (5), නන්දක සූත්‍රය.

තවද දහම් වදින ගාථාවේ එන “සංදිට්ඨිකෝ” යන පදයෙන් “සං” පිළිබඳ දැක්ම විග්‍රහ වෙනවා. එසේනම් “සං” යන පදය බුදු දහම පුරාවටම යෙදී ඇති බව පෙනේවා. යමෙකු සංදිට්ඨික නොවූණහොත්, එනම් “සං” යන්න පැහැදිලිව නොදැක්කොත් ඔහුට ආර්ය මාර්ගය තේරුම් ගැනීමට නොහැකි වෙනවා.

මේ ලෝකෙ හැම දෙයක්ම එකතුවක් නිසයි හටගෙන විද්‍යමාන වෙන්නෙ. එකතුවක් නැති එක දේකින් මේ ලෝකෙ යමක් විද්‍යමාන කරල පෙන්වන්න බැහැ. යම් සත්ත්ව පුද්ගල ද්‍රව්‍ය වස්තු කියන රූප එකතුවක් මේ ලෝකෙ කොතනින් හරි ගත්තොත් ආපෝ ධාතුව, තේපෝ ධාතුව, වායෝ ධාතුව, පඨවි ධාතුව කියන ධාතූ හතරෙ එකතුවකින් හටගත්ත ඒවයි තියෙන්නෙ. අපිට මේ හිත කියන එක වැටහෙන්නෙ වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ ඔක්කෝම එකතු වෙලා. ඕව වෙන් වෙන් කරල හිටත් වටහා ගන්න ගියොත් එහෙම හිත වටහා ගන්න බැහැ. එහෙනම් හිත හැදිලි තියෙන්නෙත් "සං" වෙලා. ගත හැදිලි තියෙන්නෙත් "සං"වලින්. ලෝකය හැදිලි තියෙන්නෙත් "සං" නිසා. මේ "සං" කියන වචනයේ විස්තරය ඔහොම තෝර ගන්න ඕන. "සං" යම් තැනක නැද්ද, ලෝකය එතන නැහැ. "සං" ඔය විදිහට තෝර ගත්තහම හරි. "මා" කියන වචනයෙන් පෙන්වන්නෙ මිදෙනව කියන එකයි. "මා හෝතු ජාති ජාතිනං". ජාතිවත් මට නොවේවා. "මා මේ බාල සමාගමෝ". මට බාල සමාගමයක් නොවේවා. යම් තැනක මිදෙනවද නොවෙනවද, අන්න ඒ අර්ථය පෙන්වන වචනය තමයි "මා" කියන පදය.

"සං"කියන එකතුවෙන් මිදීමට හේතුවෙන යමක් වේද සං මා. ලෝකයෙන් මිදීමට හෙවත් ලෝකෝත්තරත්වයට කියන තවත් වචනයක් තමයි සම්මා. මෙන්න මෙව්වර කල් යටපත් වෙලා තිබුණ සම්මා

කියන වචනයෙ දහම් අර්ථය, නිරුක්තිය, ශාසනික අර්ථය. "සං" කියන එකතුවෙන් යම් මිදීමක් සඳහා දැකිය යුත්තක් ඇද්ද ඒකට කියනව සම්මා දිට්ඨි. දැන් අපිට අර හරි දැකීම නිවැරදි දැකීම යහපත් දැකීම කියනකොට යම් වැටහීමක් ආවද, ඒ ඔක්කොම ලොකිකයි. "සං" කියන එකතුවෙන් මිදීම සඳහා දැකිය යුත්ත සම්මා දිට්ඨියයි කියන කොටම අපිට අවශ්‍ය ප්‍රශ්නට පිළිතුර හම්බ වෙනව.

සංසාර = "සං" කියන එකතුව සාරයි කියා ගත්

සංඛාර = සිතින්, කයින්, වචනයෙන් එකතු කිරීමට කරන ක්‍රියා

සංඝ = "සං" නමැති අවිද්‍යා තෘෂ්ණා එකතුව ගලවා දැමූ

සංනිධිකාරක = "සං" කියන අවිද්‍යා තෘෂ්ණා එකතුවෙන් සන්තානයේ නිධිගත කරන හෙවත් තැන්පත් කරන දේවල්(ආහාර පාන, ඉඳුම් හිටුම්, අඳුම් පැළඳුම් ආදී ඕනෑම දෙයක් කෙලෙස් මුල්කරගෙන මතු ප්‍රයෝජනයට නිධිගත කිරීම)

සංඥා = "සං" කියන එකතුවෙන් ගන්නා දැනීම

සංවර = "සං" නමැති අවිද්‍යා තෘෂ්ණා දෙකෙහි එකතුව "වැරුවා" හෙවත් කඩා දැමුවා

සංසිද්ධිම = "සං" කියන අවිද්‍යා තෘෂ්ණා එකතුව සිදු දැමීම

සංඝනිකා දෝෂ = "සං" නමැති එකතුවීමෙන් හටගන්නා දෝෂ හෙවත් යාළු මිත්‍රකම් හටගත්තාම ඒ ඒ යහළුවන්ගේ වාසියට පැත්ත ගන්න සිදුවීම ආදී දෝෂ

සමාසක් ප්‍රඥාව = "සං" කියන එකතුවෙන් මිදෙන නුවණ

සමාසක්ත්ව නියාමය = "සං" යන එකතුවෙන් මිදීමේ න්‍යාය

රත්නමාලි ගාථා රත්නයේ "සං" පදය යෙදී ඇති ආකාරය

"සං" යන පදය බහුලව ඇතුළත් රත්නමාලි ගාථා තුන පහත දැක්වේ.

- සං සාර සාරෝස විනීත ණි සං
- සං ණිත සාතං සුවිසාර ධි සං
- සං ධිරකං සොණ්ණ තනුපලා සං
- සං ලාප දේසිං පණමේ හිසා සං

සංසාරය නමැති සැඩපහර හික්මවා, කෙලෙස් නිවා, කෙලෙසුන්ගෙන් නික්මීමෙන්, ශාන්ත වූ, විශාරද වූ, කෙලෙසුන් දැවූ, කෙලෙස් දැවූ නිසාම ස්වර්ණ පලසක් වැනි නිහතමානී වූ, කෙලෙසුන්ගේ ස්වභාවය පෙන්වා බිඳ හැරීමේ අයුරු දේශනා කළ උතුමාට මේ ප්‍රණාමය(ගෞරව සහගත නමස්කාරය) වේවා.

- සං සාහිගං කේවල මෝහ නා සං
- සං නාහකං මාර රණේ විසේ සං
- සං සේවිතං දාසිමුදාරහා සං
- සං හාර ධම්මං පණමේ සදා සං

කෙලෙසුන්ගෙන් වසා ඇති සියලු මෝහ නසාලන, මාර සටනට විශේෂ වූ, කෙලෙස් නැසීමට සන්තාහකයක් හෙවත් ආරක්‍ෂාවක් වූ, කෙලෙස් සේවනයේ දාස බවින් මෙන්ම මුළු සතුටින් මුදවන, කෙලෙස් හාරා(මුලිනුපුටා දමා)දමා කෙලෙස් දාස බවින් මුදන ධර්මයට ප්‍රණාමය වේවා.

සං දාසගං නාසිත පාප නා සං
සං නාප ධං සිං හතසෝර පා සං
සං පාර ගාමීං සුචිසාර වා සං
සං වාර සංසං පණමේ රසා සං

කෙලෙස් දාස බවින් සහ මුළා සතුටින් වන පාප නැසු, සෝර පාසයක් වන්(මරුගේ ආභාරයක් වන්)
කෙලෙසුන්ගෙන් ඉවත්වූ, කෙලෙසුන්ගේ පරතෙරට ගොස් විශාරද බවට එක්ව වසන, කෙලෙසුන්ගෙන්
විමුක්ත, රසාස්වාදයන්ගේ නොබැඳුණු සංසයාට ප්‍රණාමය වේවා.

ණිසං = "සං" හෙවත් කෙලෙස් නිවීම(නිවන)

සංණිත සාතං = කෙලෙස් නැති ශාන්තිය(නිවන් සුව)

ධිසං = කෙලෙස් දවාලීම හෙවත් සෝදා හැරීම

සංධිරකං = කෙලෙස් දැවූ උතුම් බව

සංලාප = කෙලෙස් ඇල්ම

භිසාසං = ආසා කෙලෙස් බිඳ හැරිය

සං සාහිගං = සැහවුණ කෙලෙස්

නා සං = න ආසං - ආසාව නැසීම

සං නාහකං = කෙලෙස් නොවදින රැකවරණය

විසේ සං = කෙලෙස් විස

සං සේවිතං = කෙලෙස් සේවනය

භාසං = කෙලෙස් සමග භා වීම

සංභාර = කෙලෙස් හරණය

සදා සං = සද් ආසං - යහපත් ඇසුර

සංදාසගං = කෙලෙස් දාස බව

සං නාප ධං සිං = කෙලෙස් ප්‍රධාන නොකොට(කෙලෙස් ප්‍රධාන කරගෙන හටගත් දේ සිඳු)

පා සං = පහත් වූ ආසාව

සං පාර ගාමීං = කෙලෙස් පරදන ගමන

සුචිසාර වා සං = පිරිසිදු සාරධර්ම හා එක්ව විසීම

සංවාර = සංවර වූ, කෙලෙස් වැරැ

රසා සං = රසාස්වාද හල(අත්හැරිය)

මෙසේ "සං" කියන වචනයෙන් "එකතුව, කෙලෙස්....." ආදී අදහස් හඟවනවා.

සැමට නිවන් ශාන්තියම වේවා !

